VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE

Fakulta mezinárodních vztahů

Obor: Mezinárodní obchod

Překážky volného pohybu pracovníků v judikatuře Evropského soudního dvora

(diplomová práce)

Autor: Mgr. Magdalena Jáchymová Královcová

Vedoucí práce: JUDr. Nicole Grmelová

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a vyznačila všechny citace z pramenů.

V Praze dne …… ……

podpis studenta

OBSAH

Obsah 2
1 Úvodem 4
2 Problematika volného pohybu pracovníků 6
2.1 Evropská integrace a volný pohyb osob 6
2.1.1 EVROPSKÁ INTEGRACE – STRUČNÝ PŘEHLED 6
2.1.2 VOLNÝ POHYB OSOB 7
2.2 Volný pohyb pracovníků 9
2.2.1 PRAMENY PRÁVA 9
2.2.1.1 Primární právo 9
2.2.1.2 Sekundární právo 10
2.2.2 ZVLÁŠTNÍ OMEZENÍ 11
3 Evropský soudní dvůr a jeho judikatura 13
3.1 Soudní dvůr Evropských společenství 13
3.1.1 SLOŽENÍ SOUDNÍHO DVORA 13
3.1.2 PRAVOMOCI 14
3.1.3 ORGANIZACE A FUNGOVÁNÍ 14
3.1.4 SOUD PRVNÍHO STUPNĚ 15
3.1.5 SOUD PRO VEŘEJNOU SLUŽBU 16
3.2 Judikatura 17
3.2.1 OBECNÉ INFORMACE 17
3.2.2 DRUHY ŘÍZENÍ 19
3.2.2.1 Řízení o porušení Smlouvy 19
3.2.2.2 Řízení o předběžné otázce 21
4 Významná rozhodnutí Soudního dvora týkající se překážek volného pohybu pracovníků 23
4.1 Překážky vyplývající z definice pracovníka 23
4.1.1 ROZSUDEK HOEKSTRA 23
4.1.2 ROZSUDEK LEVIN 24
4.1.3 ROZSUDEK WALRAVE A KOCH 25

4.1.4 ROZSUDEK NINNI-ORASCHE 26
4.2 Překážky týkající se rodinných příslušníků pracovníka 27
4.2.1 ROZSUDEK CASAGRANDE 27
4.3 Překážky vyplývající z omezení uvedených ve Smlouvě o ES 28
4.3.1 ROZSUDEK VAN DUYN 28
4.3.2 ROZSUDEK LAWRIE-BLUM 30
4.3.3 ROZSUDEK GROENEN 31
4.4 Překážky plynoucí ze sociálního zabezpečení a zdanění 33
4.4.1 ROZSUDEK PATTERI 33
4.5 Vzájemné uznávání diplomů a kvalifikací 35
4.5.1 PRAMENY PRÁVA 35
4.5.1.1 Primární právo 35
4.5.1.2 Sekundární právo 36
4.5.2 SYSTÉMY UZNÁVÁNÍ KVALIFIKACÍ 37
4.5.2.1 Obecný systém 37
4.5.2.2 Systém oborových směrnic 39
4.5.3 ROZSUDKY SOUDNÍHO DVORA 40
4.5.3.1 Rozsudek Aslanidou 40
4.5.3.2 Rozsudek Peros 41
4.5.3.3 Rozsudek Fernandez de Bobadilla 43
4.5.3.4 Rozsudek Heylens 45
4.5.3.5 Rozsudek Harold Price 46
4.5.3.6 Rozsudek Guiliano Mauro Imo 51
4.5.3.7 Rozsudek Komise versus Itálie 54
5 Závěrem 58
5.1 Shrnutí 58
5.2 Výhled do budoucnosti 59
5.2.1 EUROPASS 61
6 Použitá literatura a další prameny 62

1 ÚVODEM

Volný pohyb osob respektive pracovníků je spolu s volným pohybem zboží, služeb a kapitálu obsažen v prvním pilíři Evropských společenství. Tato problematika pro nás získává na významu i vzhledem k relativně nedávnému vstupu České republiky do Evropské unie a postupnému uvolňování podmínek pro vstup českých občanů na evropský trh práce. Cílem této práce je přiblížit otázku překážek volného pohybu pracovníků, tak jak je o ní pojednáno v judikatuře Evropského soudního dvora.

Práci lze rozčlenit do dvou hlavních částí. První část tvoří dvě kapitoly spíše teoretického charakteru. Pojednávají o vývoji volného pohybu osob a organizace Evropského soudního dvora v průběhu celého integračního procesu Evropských společenství. Následující kapitoly, které tvoří druhou část práce, již vycházejí z judikatury a snaží se čtenáři přiblížit důležité rozsudky, které byly vyneseny v souvislosti s volným pohybem pracovníků.

V první kapitole této diplomové práce se tedy budeme zabývat problematikou volného pohybu pracovníků - nejprve z obecného hlediska, a poté přejdeme k pramenům primárního a sekundárního práva, které tuto oblast upravují. Zmíněna budou rovněž zvláštní omezení volného pohybu pracovníků.

Druhá kapitola je plně zaměřena na Evropský soudní dvůr a jeho judikaturu. Po úvodním oddílu o Evropském soudním dvoře, jeho složení, vývoji, pravomocích, organizaci a fungování, následuje oddíl věnovaný pouze judikatuře. Ten obsahuje nejprve informace obecného charakteru, a dále kapitolu o druzích řízení se zaměřením na řízení o porušení Smlouvy a řízení o předběžné otázce, což jsou řízení, se kterými se v judikatuře týkající se překážek volného pohybu pracovníků setkáme nejčastěji.

Třetí a také nejpodstatnější část je věnována přehledu významných rozhodnutí Evropského soudního dvora v otázkách různých typů překážek volného pohybu pracovníků – ať už jde o překážky vyplývající z definice

pracovníka, ze zvláštních omezení uvedených ve Smlouvě o ES nebo o ty, týkající se rodinných příslušníků pracovníka či jeho sociálního zabezpečení a zdanění. Závěrečná kapitola obsahuje podrobnější rozbor judikatury o problematice vzájemného uznávaní diplomů a kvalifikací, což je oblast, která má na volný pohyb pracovníků ve skutečnosti zřejmě největší dopad. Rozsudky do těchto dvou kapitol byly vybírány jednak na základě dostupné česky psané odborné literatury, a rovněž na základě výsledků vyhledávání ve veřejné internetové databázi rozsudků a rozhodnutí Soudního dvora (http://eur-lex.europa.eu, http://curia.europa.eu).

Z nalezených rozsudků potom byly zařazeny ty, které by bylo možné považovat za nejzajímavější a nejpříhodnější. Ve většině případů byla při zpracovávání této práce využita francouzská jazyková verze rozsudků, pokud již existovala mutace česká, samozřejmě byla rovněž použita.

Naformátováno: Odrážky a číslování

2 PROBLEMATIKA VOLNÉHO POHYBU PRACOVNÍKŮ

2.1 Evropská integrace a volný pohyb osob

2.1.1 EVROPSKÁ INTEGRACE – STRUČNÝ PŘEHLED

Evropský integrační proces započal po druhé světové válce, konkrétně roku 1951 založením Evropského společenství uhlí a oceli (ESUO). Roku 1957 potom byly tzv. Římskými smlouvami založeny další dvě nadstátní instituce, a to Evropské hospodářské společenství (EHS) a Evropské společenství pro atomovou energii (EURATOM). Zakládajícími členy těchto tří Společenství byly státy Beneluxu, Spolková republika Německo, Itálie a Francie. Zpočátku společenství tvořila celní unii a v průběhu dvanáctiletého přechodného období byl vytvořen i společný trh, který se řádně rozběhl na konci 60. let. Došlo k uvolnění pohybu zboží, ekonomicky činných osob, služeb i kapitálu.

V polovině 60. let byly tzv. slučovací smlouvou vytvořeny společné orgány pro všechna tři Společenství, a tím byl celý systém významně zjednodušen. V druhé polovině 70. let nastává období stagnace – je jasné, že by se mělo pokračovat směrem postupného rozšiřování čtyř svobod, k čemuž dochází až roku 1986 tzv. Jednotným evropským aktem, který zavádí koncepci jednotného vnitřního trhu jako prostoru bez vnitřních hranic, kde by mohl být plně realizován volný pohyb zboží, osob, služeb i kapitálu. Postupem času se ukázalo, že integraci na poli ekonomickém bude zapotřebí rozvinout vytvořením jednotné hospodářské politiky a jednotné měny a rovněž ji zaštítit politicky, neboť zrušení vnitřních hranic přineslo řadu problémů v sociální i veřejnoprávní

oblasti a navíc se ukázalo, že bude zapotřebí zavést společnou zahraniční a bezpečnostní politiku a větší spolupráci na poli justice a vnitřní bezpečnosti.[1]

Roku 1992 byla proto sepsána Maastrichtská smlouva o Evropské unii, která přejmenovala Evropská hospodářská společenství (EHS) na Evropská společenství (ES) a zavedla institut tzv. Evropské unie, který v sobě zahrnuje jednak působnost Evropských společenství vytvářející jeho první pilíř, a jednak společnou zahraniční politiku a vnější bezpečnost (třetí pilíř), jakož i vnitřní bezpečnost a justici (třetí pilíř). Dalšími důležitými milníky evropské integrace je Amsterodamská smlouva (1997), jejímž úkolem bylo Evropskou unii především reformovat a zefektivnit, a následně Smlouva z Nice (2000), kterou byla završena započatá reforma a která také připravila půdu pro vstup dalších nových členů.

Členská základna se rozšiřovala postupně, v roce 1973 jsou přijaty Velká Británie, Irsko a Dánsko, v roce 1981 Řecko a o čtyři roky později Španělsko a Portugalsko. V polovině devadesátých let vstupuje Rakousko, Švédsko a Finsko. K poslednímu a doposud největšímu rozšíření došlo v květnu 2004, kdy se Evropská Unie rozšířila o deset nových členů: Slovensko, Slovinsko, Polsko, Estonsko, Lotyšsko, Litva, Maďarsko, Kypr, Maltu a Českou republiku. V lednu 2007 je potom očekáván vstup Rumunska a Bulharska.

Naformátováno: Odrážky a číslování

2.1.2 VOLNÝ POHYB OSOB

Volný pohyb osob je tedy vedle volného pohybu zboží, služeb a kapitálu jednou ze čtyř základních svobod Evropských společenství. Je zakotven v čl. 3 Smlouvy o ES jako jeden z předpokladů pro existenci jednotného vnitřního trhu a představuje nezbytnou podmínku pro propojení ekonomik členských zemí a těsnou integraci. Volným pohybem osob se nerozumí pouze možnost jejich svobodného přemisťování, ale hlavně možnost *změny místa jejich pobytu za účelem výkonu pracovní činnosti nebo podnikání*, což představuje možnost *usadit se a pracovat, jakož i podnikat* na území jakéhokoli členského státu.

[1] Týč, V. 2002. str. 22

Právní režim jednotného vnitřního trhu i společných politik Společenství je postaven na základní zásadě zákazu diskriminace podle státní příslušnosti, což znamená, že příslušník jiného členského státu má stejné postavení jako příslušník tuzemský. Věcný rozsah zákazu diskriminace je velmi obecně stanoven v čl. 12 odst. 6 Smlouvy o ES - vztahuje se na vše, co spadá do předmětu úpravy této smlouvy. Původně zde existovala nezbytná souvislost s ekonomickou (pracovní) činností dané osoby, od roku 1990 se na základě Jednotného evropského aktu a následnému přijetí tří směrnic (90/364, 90/365 a 90/366), které rozšířily volný pohyb na osoby žijící z nezávislých příjmů, na důchodce a studenty, tato svoboda vztahuje v podstatě na všechny občany Evropské unie. Podmínkou je, aby měli uzavřené zdravotní pojištění a dostatek finančních prostředků na živobytí.[2]

Smlouva o ES také stanoví obecná omezení volného pohybu osob, a to z důvodu veřejného pořádku, veřejné bezpečnosti a ochrany zdraví (článek 39 (48) odst. 3 a článek 46 (56) Smlouvy o ES). Tato obecná omezení byla podrobněji rozvedena ve směrnici 64/221/EHS z 25. února 1964 o koordinaci zvláštních opatření týkajících se pohybu a pobytu cizích státních příslušníků, která byla přijata z důvodu veřejného pořádku, veřejné bezpečnosti nebo ochrany zdraví. Tato směrnice stanoví okolnosti, za kterých členské státy mohou či nemohou přijmout opatření k omezení volného pohybu osob. Relativně jasné jsou pojmy veřejné bezpečnosti a ochrany zdraví, ke směrnici byla navíc vypracována příloha obsahující seznam nakažlivých chorob, jež mohou představovat důvod k odepření vstupu osoby na území členského státu. Nejvíce potíží v praxi činí právě vymezení pojmu veřejného pořádku.

Naformátováno: Odrážky a číslování

[2] Týč, V. 2002. str. 169

2.2 Volný pohyb pracovníků

Ekonomicky činné osoby, na které se původně omezovala Smlouva o ES, lze na jejím základě rozdělit do dvou kategorií: na osoby, které pracují pro jiný subjekt pod jeho vedením a za odměnu a na osoby, jež vykonávají tzv. nezávislé činnosti, a to buď zaměstnávají sami sebe (živnostníci a svobodná povolání) nebo zaměstnávají druhé (podnikatelé). První uvedenou kategorii potom lze označit pojmem pracovníci.

Samozřejmě že do výše zmíněných kategorií nelze zařadit všechny ekonomicky činné osoby, a je proto třeba uvést ještě kategorii poskytování služeb, do které spadají subjekty sídlící na území jednoho členského státu, jež poskytují své služby na území druhého členského státu. Jedná se například o peněžní ústavy, dopravní společnosti, advokáty atp. Vzhledem k tématu této diplomové práce se nadále budeme zabývat pouze volným pohybem pracovníků.[3]

Naformátováno: Odrážky a číslování

2.2.1 PRAMENY PRÁVA

2.2.1.1 *Primární právo*

Volný pohyb pracovníků je upraven jak primárním, tak sekundárním právem. V oblasti primárního práva se na něj vztahují články 39 (48) až 46 (56) Smlouvy o ES. Zásadní je potom článek 39 (48), který zní:

1. Je zajištěn volný pohyb pracovníků ve Společenství.
2. Volný pohyb pracovníků zahrnuje odstranění jakékoli diskriminace mezi pracovníky členských států na základě státní příslušnosti, pokud jde o zaměstnávání, odměnu za práci a jiné pracovní podmínky.

[3] Týč, V. 2002. str.171 - 172

3. S výhradou omezení odůvodněných veřejným pořádkem, veřejnou bezpečností a ochranou zdraví zahrnuje právo
   a) ucházet se o skutečně nabízená pracovní místa,
   b) pohybovat se za tímto účelem volně na území členských států,
   c) pobývat v některém z členských států za účelem výkonu zaměstnání v souladu s právními a správními předpisy, jež upravují zaměstnávání vlastních státních příslušníků,
   d) zůstat na území členského státu po skončení zaměstnání za podmínek, které budou předmětem prováděcích nařízení vydaných Komisí.
4. Tento článek se nepoužije pro zaměstnání ve veřejné správě.

Naformátováno: Odrážky a číslování

2.2.1.2 Sekundární právo

V oblasti sekundárního práva pak volný pohyb pracovníků upravuje několik směrnic a nařízení.

Jedná se především o **směrnici 68/360/EHS** ze dne 15. října 1968 o odstranění omezení pohybu a pobytu pracovníků členských států a jejich rodinných příslušníků uvnitř Společenství, jež upravuje právo na vstup a na pobyt na území členského státu. Tato práva zahrnují právo opustit domovský stát, právo vstoupit na území jiného členského státu na základě předložení občanského průkazu nebo pasu (vízum může být požadováno pouze pro rodinné příslušníky, kteří nejsou občany žádného členského státu) a konečně právo na povolení k pobytu, avšak pouze na základě předložení dokladu (občanský průkaz, pas, vízum) a prohlášení zaměstnavatele o přijetí do zaměstnání či potvrzení o výkonu zaměstnání (u rodinných příslušníků potvrzení o příbuzenském vztahu, případně o skutečnosti, že jde o vyživovanou osobu). Směrnice také stanoví, že vyřizování formalit pro získání povolení k pobytu nesmí bránit okamžitému zahájení zaměstnání.

Nařízení č. 1612/68/EHS ze dne 15. října 1968 o volném pohybu pracovnků uvnitř Společenství upravuje přístup k zaměstnání a jeho podmínky. Obsahuje obsáhlou preambuli, jež slouží jako interpretační pomůcka, a to především pro Soudní dvůr. Z tohoto nařízení vyplývá, že příslušník členského

státu má právo být činným jako zaměstnaná osoba na území kteréhokoli členského státu za stejných podmínek jako vlastní příslušníci tohoto státu. Až na výjimky proto nelze podmiňovat určité zaměstnání státní příslušností uchazeče či pro jiné státní příslušníky stanovit odlišnou přijímací proceduru. To samé platí rovněž o platových podmínkách či podmínkách propouštění. Pracovník jiného členského státu má stejná sociální a odborová práva a nesmí být daňově znevýhodněn. Požadavek dokonalé znalosti jazyka státu výkonu zaměstnání však není považován za diskriminaci, pokud to vyplývá z jeho povahy. Toto nařízení také definuje pojem rodinných příslušníků, kteří mohou pracovníka do jiného členského státu doprovázet. Jsou to manžel(ka) a děti do 21 let (rodiči vyživované děti bez věkového omezení), jakož i příbuzní obou manželů ve vzestupné linii, opět jde-li o jimi vyživované osoby. Na všechny tyto osoby se také vztahuje zákaz diskriminace, a to i v případě že nejsou občany žádného členského státu, mohou tedy pracovat nebo navštěvovat školská zařízení za stejných podmínek jako evropští občané.

Dalším pramenem sekundárního práva je **nařízení č. 1251/70/EHS** ze dne 29. června 1970 o právu pracovníků zůstat na území členského státu po skončení zaměstnání v tomto státě. Jak již vyplývá z jeho názvu, upravuje právo pracovníka a jeho rodinných příslušníků zůstat na území členského státu po skončení zaměstnání, ke kterému může dojít z několika důvodů: dosažením věku pro vznik nároku na starobní důchod, trvalou pracovní neschopností či smrtí pracovníka, nebo pokud pracovník pracuje na území jiného členského státu, a přitom si zachovává bydliště v prvním státě, kam se vrací nejméně jednou týdně.

Opomenout nelze ani již zmiňovanou **směrnici 64/221/EHS**, jež upravuje právo členských států odchýlit se od ustanovení o volném pohybu z důvodů veřejného pořádku, veřejné bezpečnosti nebo ochrany zdraví.

Naformátováno: Odrážky a číslování

2.2.2 ZVLÁŠTNÍ OMEZENÍ

Zvláštní omezení volného pohybu pracovníků jsou uvedena v článku 39 (48) Smlouvy o ES, a to ve dvou případech: v prvním případě to jsou již

několikrát zmiňované důvody veřejného pořádku, veřejné bezpečnosti a ochrany zdraví, ve druhém případě se potom jedná o zaměstnání ve veřejné správě.

Právě omezení volného pohybu pracovníků v oblasti veřejné správy je velmi problematické, protože každý členský stát si pojem veřejné správy vykládá jiným, pokud možno co nejširším způsobem. Podle čl. 45 (55) Smlouvy o ES je veřejná správa činnost, která je, byť příležitostně, spjata s výkonem veřejné moci. Výjimka je podle Soudního dvora přípustná jedině tehdy, když jde o přímou či nepřímou účast na výkonu suverénních práv, či plnění takových úkolů, které jsou spojeny s uskutečňováním obecných úkolů státu, nebo jiných právnických osob veřejného práva.

Soudní dvůr tedy spíše podmínky zaměstnání ve veřejné správě vykládá podle vlastních obecných hledisek. Jako klasický příklad výjimky z důvodu zaměstnání ve státní správě lze uvést zaměstnání v oblasti ozbrojených sil, policie, soudnictví, diplomacie a finanční správy. Naopak možnost uplatnění výjimky nepředstavuje zaměstnání ve státních podnicích, v průmyslu či službách, v oblasti kultury, muzeí, divadel, veřejné dopravy, na poštách, v rozhlase a televizi, ve zdravotnictví, výzkumu atp.[4]

Naformátováno: Odrážky a číslování

[4] Tichý, Arnold, Svoboda, Zemánek, Král. 1999, str. 358

3 EVROPSKÝ SOUDNÍ DVŮR A JEHO JUDIKATURA

3.1 *Soudní dvůr Evropských společenství*

Soudní dvůr Evropských společenství[5] je vedle Evropské komise, Evropského parlamentu, Evropské rady, Rady EU, Účetního dvora a Evropské centrální banky jedním ze základních orgánů Evropské unie. Skládá se ze tří soudů: Soudního dvora, Soudu prvního stupně a Soudu pro veřejnou službu. Je vrcholným orgánem soudního přezkumu dodržování práva ES a jeho sídlem je Lucemburk.

3.1.1 SLOŽENÍ SOUDNÍHO DVORA

Soudní dvůr sestává z jednoho soudce z každé členské země a z osmi generálních advokátů, kteří jsou jmenováni na základě společné dohody vlád členských států. Délka jejich funkčního období je šest let a může být prodloužena dvakrát o tři roky. Státní příslušnost členského státu není podmínkou pro jmenování, ale v praxi však bylo vždy dosaženo dohody o tom, že každý členský stát bude zastoupen jedním svým státním příslušníkem, aby mohl být reflektován jeho právní systém.[6]

Kandidáti na funkci soudce či generálního advokáta musí být způsobilí pro výkon soudcovské činnosti (tj. buď splňují všechny požadavky kladené v jejich zemích na výkon nejvyšší soudní funkce nebo jsou uznávanými znalci práva) a absolutně nezávislí, a to nejen na členských státech, ale obecně. Nesmějí zastávat žádnou jinou funkci, ať už politickou, administrativní nebo profesionální. Nesmějí se také účastnit rozhodování v žádné věci, v níž dříve

[5] Také Evropský soudní dvůr nebo ESD

[6] Tichý, Arnold, Svoboda, Zemánek, Král. 1999. str. 114

byli angažováni jako úředníci, poradci nebo advokáti jedné ze stran, nebo o níž dříve rozhodovali jako členové tribunálu Komise či z jiného důvodu. Každý soudce i generální advokát má k dispozici tři referendáře – kvalifikované právníky stejné národnosti. Referendáři jsou přímo spojeni s osobou každého soudce či generálního advokáta a odpovídají pouze jemu. Nejsou členy Soudního dvora a jejich postavení není zvláště upraveno.[7]

Naformátováno: Odrážky a číslování

3.1.2 PRAVOMOCI

Úkolem Evropského soudního dvora je podle článku 220 (164) Smlouvy o ES zajišťování dodržování práva při výkladu a provádění této smlouvy. Nejde však pouze o Smlouvu samotnou, interpretace je širší a zahrnuje i právní akty, které jsou na základě této Smlouvy vydávané (tzv. sekundární právo).[8] Dodržování práva zajišťuje nejen vůči orgánům ES, ale i vůči členským zemím a nepřímo rovněž vůči státním příslušníkům těchto států.[9] Až do roku 2004 byl jedinou institucí, která mohla na žádost národních soudů rozhodovat o výkladu Smluv a platnosti a výkladu práva EU, dnes vedle něj tuto funkci částečně plní i Soud prvního stupně. Pokud je tedy soudu v některém z členských států předložena otázka tohoto typu, tento soud může, a v některých případech dokonce musí, požádat o rozhodnutí Evropský soudní dvůr. Tak je zajištěn jednotný výklad a používání evropského práva po celém území Unie. Evropský soudní dvůr také kontroluje, zda právní a správní předpisy EU dodržují základní práva občanů, a rozhoduje o otázkách osobní svobody a bezpečnosti.

Naformátováno: Odrážky a číslování

3.1.3 ORGANIZACE A FUNGOVÁNÍ

Rozhodování Evropského soudního dvora probíhá převážně v tří- nebo pětičlenných senátech. Plénum zasedá pouze v případě, požádá-li o to členský

[7] tamtéž, str. 115

[8] Týč. V. 2000. str. 54

[9] Tichý, Arnold, Svoboda, Zemánek, Král. 1999. str. 113

stát nebo orgán Společenství, který je stranou sporu. Řízení probíhá podle Jednacího řádu a procesních pravidel, jež jsou v něm obsažena. Má dvě fáze – písemnou a ústní. Řízení je zahájeno podáním návrhu (žaloby), který je vyhlášen v Úředním věstníku. Poté žalovaná strana písemně odpovídá na žalobu. Následuje replika žalobce a eventuálně i duplika žalovaného. Jeden ze soudců je pověřen funkcí zpravodaje, to znamená, že provádí zjišťování skutkového stavu. Ústní jednání je veřejné a obsahuje výslech svědků, znalců a následné argumentaci stran. Po zjištění skutkového stavu je věc posouzena generálním advokátem, který veřejně předloží nestranně a nezávisle odůvodněné právní závěry ve věci a v podstatě předjímá budoucí rozhodnutí. Věc je tak posouzena dvakrát – nejprve nezávazně generálním advokátem a poté soudci, kteří učiní rozhodnutí. Protože je Soudní dvůr jednoinstančním orgánem, slouží dvojí posouzení k větší objektivitě a kvalitě výsledného rozhodnutí sporu. Rozhodnutí Soudního dvora jsou přijímána prostou většinou soudců. Odlišná stanoviska (separátní vota) se neuvádí.[10]

Naformátováno: Odrážky a číslování

3.1.4 SOUD PRVNÍHO STUPNĚ

Vedle Evropského soudního dvora existuje také Soud prvního stupně. Vznikl rozhodnutím Rady až na základě Jednotného evropského aktu z důvodu přetížení Soudního dvora. Měl mu odlehčit od případů právně jednodušších nebo administrativně či ekonomicko-analyticky náročných. Naplno funguje teprve od roku 1991, kdy byl přijat jeho jednací řád. Jeho sídlem je také Lucemburk. Je tvořen jedním soudcem z každé členské země. Nesetkáme se zde s generálními advokáty, neboť Soud prvního stupně je prvním stupněm dvojinstančního systému a proti jeho rozhodnutí se lze odvolat k Soudnímu dvoru. Řízení rovněž probíhá ve tří- či pětičlenných senátech podle procesních pravidel uvedených v Jednacím řádu. Pravomoci tohoto soudu byly stanoveny v rozhodnutí Rady z 24. října 1988, které bylo následně několikrát změněno a týká se těchto oblastí: pracovně právní spory mezi Společenstvími a jejich

[10] Týč, V. 2002. str. 53 - 54

zaměstnanci, spory ze žalob podaných fyzickými nebo právnickými osobami a zvláštní spory podle smlouvy ESUO týkající se výrobních kvót, cen apod.[11]

V souvislosti s rozšířením Evropské unie o deset nových členských států došlo nejen ke zvýšení počtu soudců a zavedení devíti nových úředních jazyků, ale rovněž k dalším významným organizačním změnám. Na Soud prvního stupně byly Radou přeneseny určité pravomoci, které byly do té doby vyhrazeny Soudnímu dvoru. Soud prvního stupně se tak nově stal příslušným pro rozhodování o přímých žalobách na neplatnost a pro nečinnost podaných členskými státy proti rozhodnutím Rady ve věcech státních podpor, aktům Rady přijatým na základě nařízení tohoto orgánu týkajícího se ochranných obchodních opatření, aktům Rady, kterými Rada přímo vykonává prováděcí pravomoci, a konečně aktům Evropské centrální banky a aktům Komise, s výjimkou aktů týkajících se posílené spolupráce v rámci Smlouvy o Evropském společenství.[12]

Naformátováno: Odrážky a číslování

3.1.5 SOUD PRO VEŘEJNOU SLUŽBU

V roce 2004 byl Radou zřízen také Soud pro veřejnou službu Evropské unie, který je příslušný rozhodovat pracovní a služební spory zaměstnanců EU. Pro Soud prvního stupně to znamenalo nezanedbatelný úbytek objemu sporných věcí a Soudnímu dvoru byly odňaty opravné prostředky týkající se těchto sporů. Hlavním cílem Rady bylo zvýšení kapacity Soudního dvora a Soudu prvního stupně vzhledem k předpokládanému nárůstu agendy související s rozšířením.[13]

[11] Týč, V. 2002. str. 55

[12] Pítrová, L. Pomahač, R. 2006. str. 24 - 25

[13] Pítrová, L. Pomahač, R. 2006. str. 25

Naformátováno: Odrážky a číslování

3.2 Judikatura

3.2.1 OBECNÉ INFORMACE

„Judikaturou nazýváme rozhodovací činnost soudu nebo soudů, projevující se ve formě soudních rozhodnutí. Soudní rozhodnutí (ve věci samé označované jako rozsudek či nález, ve věci procesní pak jako usnesení) jsou *akty aplikace práva*, tedy individuální (nikoli normativní) akty, jimiž je právo aplikováno na konkrétní případ“.[14] Právo Evropských společenství stojí mimo systém kontinentálního práva, ve kterém nemají soudní rozhodnutí obecně závaznou povahu, i mimo systém práva angloamerického, ve kterém jsou soudní rozhodnutí naopak zásadně normativní, tj. závazná co do svého obsahu, a to pro všechny soudy nižší, které je musí při svém rozhodování o stejných nebo podobných případech respektovat. Judikatura Soudního dvora je obecně považována za směrodatnou – tj. obsah práva ES není určen jen zněním vlastního textu příslušného předpisu, ale rovněž jeho výkladem na základě předchozí judikatury Soudního dvora. Právní základ této činnosti Soudního dvora představuje článek 220 (164) Smlouvy o ES: *Soudní dvůr zajišťuje dodržování práva při výkladu a provádění této smlouvy.* Toto opatření je vzhledem k velmi heterogenní soustavě právních systémů pětadvaceti členských zemí (výklad a aplikace totožné právní normy mohou být proto v každém členském státě jiné a mohou se lišit dokonce i u různých soudů téhož státu) nezbytné a zajišťuje co možná největší míru jednotnosti výkladu a aplikace práva Společenství.

Oproti národním soudům má Soudní dvůr další specifika, která vyplývají právě z povahy práva Společenství. Za prvé je to jeho mnohojazyčnost – u Soudního dvora se dnes pracuje s dvaceti oficiálními jazyky, každé řízení má však určeno jeden jednací jazyk, a ačkoli jsou všechny rozsudky překládány do

[14] Týč, V.: 2002, str. 81

ostatních úředních jazyků, závazný je pouze rozsudek v jednacím jazyce. Druhou zvláštností je skutečnost, že právo Společenství nepředstavuje komplexní právní systém, který by zahrnoval všechna obvyklá odvětví práva. V podstatě ani ta existující jimi vlastně nejsou, jde jen o účelové soubory předpisů podobné spíše pododvětvím vnitrostátního práva nebo předpisy zcela zvláštního charakteru. V právu Společenství se proto častěji vyskytují mezery, jež je třeba zaplnit, a to pokud možno jednotným způsobem ve všech členských státech. Tuto funkci plní Soudní dvůr formou svých rozhodnutí – vlastně svou interpretací dotváří psané právo, a to ve dvou směrech: upřesňuje příliš obecná ustanovení či vyvozuje chybějící výslovná pravidla z existující úpravy.

Ve většině případů dochází k prvnímu směru interpretace, tedy k upřesňování. Soudci tak často vzhledem k duchu a cíli zřizovacích smluv fakticky spoluvytvářejí politiku Společenství. Opačných případů je sice méně, zato jsou však důležitější a jejich obsah často fakticky zapadá mezi pravidla obsažená v předpisech primárního a sekundárního práva. Tímto způsobem může docházet k vytváření nových pojmů práva ES, a dokonce ke vzniku nových teorií, jako příklad zde lze uvést přímý účinek práva Společenství v členských státech či přednost právní úpravy Společenství před národní právní úpravou. Týč[15] k této skupině řadí i ta rozhodnutí Soudního dvora, jimiž je cestou zobecnění formulována zcela obecná zásada, vyvozená ze společných rysů právních řádů členských států. Má tím na mysli obecné právní zásady v evropské dimenzi, které jsou někdy označovány za jeden z pramenů práva ES. Soudní dvůr je deklaruje, formuluje a někdy i vytváří svojí zobecňovací činností. K těmto zásadám patří zásady právní jistoty včetně tzv. legitimního očekávání, zásady proporcionality, dodržování základních lidských práv, procesních práv a případně i zásada subsidiarity.

Z výše uvedeného vyplývá, že judikatura Soudního dvora není pozitivním právem z hlediska své právní formy, ale z hlediska obsahu, a to vzhledem k článku 220 (164) Smlouvy o ES, podle kterého Soudní dvůr formuluje právní pravidla, jež nejsou výslovně obsažená v psaném právu, avšak vyplývají z jeho

[15] Týč, V.: 2002, str. 85

norem. Závěrem Týč říká, že „Soudní dvůr tedy interpretací právní pravidla pouze formuluje. Nekonstituuje je, pouze je deklaruje jako již existující, i když výslovně nevyjádřená. Z toho vyplývá faktická obecná závaznost, resp. autorita jeho rozhodnutí, i když tato nejsou pramenem práva“.[16]

Naformátováno: Odrážky a číslování

3.2.2 DRUHY ŘÍZENÍ[17]

Podle povahy subjektů, významu a následků lze u Soudního dvora rozlišovat čtrnáct druhů základních řízení. Dají se rozdělit do dvou skupin podle toho, zda se jedná o žaloby přímé, tj. o řízení, která lze zahájit žalobou jedné ze sporných stran, či žaloby nepřímé – ty nemají žalobní charakter, zahajují tzv. „vedlejší“ řízení o předběžné otázce a přepokládají již probíhající soudní řízení. Do první skupiny řadíme např. řízení o porušení Smlouvy, řízení o žalobě na neplatnost, řízení o žalobě na nečinnost, řízení o náhradu škody, řízení o pracovněprávních a obdobných nárocích, dále potom žaloby z rozhodčích smluv a žaloby z bankovního sektoru. Do druhé skupiny potom patří především řízení o předběžné otázce a incidenční řízení. Vzhledem k tématu této diplomové práce se budeme dále podrobněji zabývat pouze řízením o porušení Smlouvy a řízením o předběžné otázce, s jejichž formou se setkáme u převážné většiny případů pojednávajících o překážkách volného pohybu pracovníků.

3.2.2.1 Řízení o porušení Smlouvy

Předmětem tohoto řízení je porušení evropského práva členským státem. Jedná se o porušení Smlouvy způsobené, přímo či nepřímo, jednáním orgánu členského státu (např. národního parlamentu, vlády, jednotlivých orgánů exekutivy či jednotlivých částí federace a jejích orgánů) – nepatří sem však

[16] Týč, V.: 2002, str. 87

[17] kapitola zpracována podle Tichý, Arnold, Zemánek, Král. 2000. str. 257 - 294

jednání územní části státu nebo soukromé osoby najaté státem. Věcně do tohoto ustanovení patří rovněž jednání, které je v rozporu s primárním či sekundárním právem Společenství, se smlouvami se třetími státy, jakož i se závazky plynoucími z právních zásad vyvinutých Soudním dvorem. Za protiprávní se považuje jakékoliv jednání – jak pozitivní konání v rozporu s právem, tak opomenutí v případě, že existovala povinnost konat. Cílem řízení o porušení Smlouvy je, aby všechny členské státy dodržovaly povinnosti vyplývající ze Smlouvy.

Žalobu proti členskému státu může k Soudnímu dvoru podat buď Komise nebo jiný členský stát, a to v případě, že jsou přesvědčeni o tom, že členský stát jednal v rozporu se Smlouvou. Je pouze na jejich uvážení, zda žalobu podají či nikoliv, a kdy tak učiní. Řízení o porušení Smlouvy má význam pro členské státy, ale i pro osoby soukromého práva, neboť Komise může toto řízení zahájit rovněž na základě stížnosti jednotlivců. Taková stížnost musí být Komisi podána písemně s dostatečným odůvodněním.

V každém případě ale musí proběhnout obligatorní předběžné řízení před Komisí – z její kontrolní funkce totiž vyplývá způsobilost působit na členský stát a zabránit mu v podání bezdůvodné žaloby proti druhým členským státům. Toto povinné předběžné řízení může tedy zahájit jednak Komise (podle čl. 226 Smlouvy o ES), jednak členský stát (podle čl. 227 Smlouvy o ES). V prvním případě plní Komise roli žalobce, ve druhém má potom funkci arbitra neboli rozhodce. Hlavním cílem povinného předběžného řízení je mimosoudní urovnání sporu a odstranění protiprávního stavu, k čemuž dochází u velké většiny případů. Žalobu k Soudnímu dvoru je možné podat teprve po proběhnutí tohoto předběžného řízení.

Žaloba u Soudního dvora musí splňovat všechny náležitosti, její předmět musí být shodný s předmětem předběžného řízení a musí znít na určení porušení, což znamená, že napadené opatření či rozhodnutí členského státu se neruší, ani se nevyslovuje povinnost k odstranění protiprávního stavu. Až na výjimky není právo na žalobu časově omezeno. Právní zájem žalobce na odsouzení členského státu trvá tak dlouho, dokud alespoň částečně trvá i protiprávní stav.

V zásadě nepřichází v úvahu exkulpace členského státu, jedná se totiž o objektivní odpovědnost za porušení povinnosti. Členský stát se nemůže dovolávat překážek technického, institucionálního nebo politického charakteru, které mu mohly zabránit v jednání v souladu se Smlouvou, ani zásady vzájemnosti v tom smyslu, že by poukazoval na porušení povinností druhým členským státem. Z praxe vyplývá, že na obranu členských států existují pouze dva zásadní důvody: v prvním případě členský stát popírá existenci skutku či protiprávního jednání, v druhém tvrdí, že údajné protiprávní jednání je v souladu se Smlouvou.

Ve svém konečném rozhodnutí Soudní dvůr svým rozsudkem buď žalobu zamítne anebo vysloví zjištění porušení smlouvy. Není oprávněn právní akt členského státu ani zrušit, ani měnit, ani členskému státu ukládat konkrétní povinnosti. Ke způsobu odstranění protiprávního stavu se Soudní dvůr vysloví v odůvodnění rozsudku. Popis očekávaného postupu členského státu je obsažen ve výroku výkladového rozsudku.

Naformátováno: Odrážky a číslování

3.2.2.2 Řízení o předběžné otázce

Řízení o předběžné otázce je v podstatě mezitímním řízením, které představuje část nebo výřez řízení, jež bylo zahájeno před vnitrostátním soudem – ten také o věci s konečnou platností rozhoduje. Soudní dvůr vnitrostátní soud pouze podporuje, poskytuje mu pomoc a rozhoduje o otázkách evropského práva. Jde tedy o řízení nesporného charakteru.

Nezbytnost existence tohoto typu řízení vyplývá ze skutečnosti, že mnohé prameny evropského práva jsou v členských státech přímo aplikovatelné. Jednotlivé vnitrostátní orgány, zejména soudy, tedy mají aplikovat evropské právo a potýkají se s problematikou jeho vztahu k právu vnitrostátnímu. Soudní dvůr má v těchto otázkách vnitrostátním soudům napomáhat a působit tak na jednotný výklad i aplikaci evropského práva ve všech členských státech. Oproti očekávání zakladatelů Společenství je počet tohoto druhu řízení i jeho význam velmi vysoký.

Řízení o předběžné otázce významně přispívá k integraci evropského právního systému a je i dalším zdrojem rozvoje pouze rudimentárně kodifikovaného evropského práva – judikatura Soudního dvora totiž představuje významnou součást evropského právního řádu. V rámci tohoto řízení byly rovněž ustanoveny a rozvinuty zásady přednosti evropského práva, jeho přímé aplikovatelnosti a bezprostředního účinku. Další funkcí tohoto řízení je právní ochrana jednotlivce, a to zejména v případě konfliktu vnitrostátního práva s právem evropským, které jednotlivcům (a především občanům) přiznává zvláštní oprávnění. Úprava řízení o předběžné otázce je obsažena především v čl. 234 Smlouvy o ES.

Předmětem řízení o předběžné otázce je především vlastní text Smlouvy včetně všech jejích dodatků a příloh, protokolů, změn a smluv o přistoupení. Dále jsou to rovněž právní akty orgánů Společenství - Evropského parlamentu, Rady, Komise, Soudního dvora a Evropské centrální banky. Předmětem řízení se za určitých okolností mohou stát i právní normy mezinárodního práva veřejného a obecné právní zásady.

Návrh na řízení o předběžné otázce může podat pouze soud členského státu aplikující právo EU. Vnitrostátní soud má povinnost návrh vznést, jestliže předběžná otázka vyvstane v řízení, jež má být ukončeno rozhodnutím, proti kterému již nelze podle vnitrostátního práva uplatnit řádné opravné prostředky. Předběžná otázka musí být formulována přesně, musí reflektovat konkrétní případ, a zároveň být natolik abstraktní, aby nezavdala přímo příčinu k aplikaci práva na konkrétní skutkový stav.

Soudní dvůr o předběžné otázce rozhoduje rozsudkem, který má účinky pravomocného závazného rozhodnutí a je závazný nejen pro vnitrostátní soud, který návrh podal, ale pro veškeré soudy, které v této věci ještě ve vnitrostátním řízení rozhodují.

Naformátováno: Odrážky a číslování

4 VÝZNAMNÁ ROZHODNUTÍ SOUDNÍHO DVORA TÝKAJÍCÍ SE PŘEKÁŽEK VOLNÉHO POHYBU PRACOVNÍKŮ

Rozhodnutí Soudního dvora týkající se překážek volného pohybu pracovníků by se dala podle předmětu řízení rozdělit do několika skupin – např. překážky vyplývající z vlastní definice pracovníka, překážky týkající se rodinných příslušníků pracovníka, sociálního zabezpečení a zdanění, překážky vyplývající z omezení definovaných ve Smlouvě ES a překážky spočívající ve vzájemném uznávání kvalifikací.

4.1 Překážky vyplývající z definice pracovníka

Přestože volný pohyb pracovníků je jednou ze základních svobod uvedených v zakládacích smlouvách, ani Smlouva o ES ani sekundární legislativa nepodávají přesnou definici pojmu „pracovník“. Soudní dvůr se proto v celé řadě rozsudků pokusil tento pojem široce definovat.

4.1.1 ROZSUDEK HOEKSTRA

Jeden z prvních rozsudků řešících definici pracovníka byl rozsudek Hoekstra[18] ze dne 19. března 1964, který přinesl odpovědi na předběžné otázky týkající se pojmu pracovník, jež vznesl nizozemský soud rozhodující ve věci manželů Hoekstrových. Z tohoto rozsudku vyplývá, že pojem pracovník uvedený v článku 39 (48) Smlouvy o ES má komunitární význam a zahrnuje

[18] Věc 75-63

všechny osoby, které jsou pod jakýmkoli označením kryté jednotlivými národními systémy sociálního zabezpečení.

Naformátováno: Odrážky a číslování

4.1.2 ROZSUDEK LEVIN

V tomto řízení vynesl Soudní dvůr odpovědi na předběžné otázky vznesené nizozemským soudem ve věci paní Levinové. Paní Levinová byla britskou státní příslušnicí provdanou za občana Jihoafrické republiky. Nizozemské úřady odmítly paní Levinové udělit povolení k pobytu, o které požádala v roce 1978, s odůvodněním, že není řádně zaměstnána. Paní Levinová se odvolala s tím, že společně s manželem mají dostatečný majetek i příjem k tomu, aby mohli uspokojit svoji výživu. Jelikož o tomto opravném prostředku nebylo ve lhůtě rozhodnuto, podala paní Levinová žalobu na vydání povolení k pobytu proti ministerstvu spravedlnosti. V této žalobě uvedla, že nepobírá příjem dosahující výše minimální mzdy a její činnost slouží pouze k tomu, aby dosáhla povolení k pobytu pro svého manžela – občana třetí země.[19] Nizozemský soud se obrátil na Soudní dvůr s následujícími předběžnými otázkami:

> *„Může výhod vyplývajících z článku 39 Smlouvy ES požívat také osoba, která získává ze své pracovní činnosti příjmy nižší, nežli je minimální příjem definovaný vnitrostátním právem?*
> *Je v této souvislosti nutné rozlišovat mezi příjmy z činnosti na základě pracovního poměru a mezi doplňkovými příjmy pramenícími například z majetku dotčené osoby nebo z příjmu blízkých osob?*
> *Může právo vstupu a pobytu být odepřeno pracovníkovi, jehož motivy pro vstup a pobyt se liší od cíle vykonávat ekonomickou činnost jako zaměstnaná osoba neb poskytovatel služeb?“*[20]

[19] Tichý a kol. 2002, str. 496

[20] citováno podle Pítrová, L. Pomahač, R. 2000, str. 150

Soudní dvůr ve svém rozsudku z 23. března 1983 uvádí, že pojmy „pracovník“ a „činnost zaměstnané osoby“ je nutné vykládat tak, aby se svoboda volného pohybu pracovníků týkala rovněž osob, které pracovaly nebo pracují jako pracovníci na částečný pracovní úvazek a mají nižší příjem, než je minimální příjem v daném členském státě. Aby však nedocházelo ke zneužití práva na základě fiktivního či marginálního zaměstnání, musí být výkonem zaměstnání taková činnost, která je skutečná a efektivní. Pokud jde o důvody, které vedly pracovníka k tomu, aby hledal zaměstnání v jiném členském státě, tak ty nemají pro jeho právo na vstup a pobyt na území daného členského státu žádný význam, pokud zde vykonává zaměstnání či si je vykonávat přeje.[21]

Naformátováno: Odrážky a číslování

4.1.3 ROZSUDEK WALRAVE A KOCH

Tento rozsudek Soudního dvora z 12. prosince 1974 se týkal nizozemských profesionálních dráhových vodičů Kocha a Walraveho, kteří podali žalobu proti Mezinárodnímu cyklistickému svazu. Ten změnil stanovy pro mistrovství světa v tom smyslu, že vodič a závodník musí být stejné státní příslušnosti. Protože se jmenovaným nepodařilo najít schopné nizozemské závodníky, nabídli své služby cyklistům z ostatních členských zemí. Rozsudek je významný tím, že v něm byli profesionální sportovci poprvé klasifikováni jako pracovníci a jejich činnost byla považována za práci, avšak omezena takovým způsobem, že nezahrnovala státní sportovní reprezentaci. Navíc stanovil, že ačkoli mezinárodní sportovní svazy jsou nestátní organizace, musí jejich předpisy být v souladu s primárním právem.[22]

[21] Pítrová, L. Pomahač, R. 2000. str. 154

[22] Tichý a kol. 2000. str. 499 - 501

Naformátováno: Odrážky a číslování

4.1.4 ROZSUDEK NINNI-ORASCHE

O tom že definice pracovníka je stále předmětem dalších řízení před Soudním dvorem, svědčí například rozsudek Ninni-Orasche[23] ze dne 6. listopadu 2003. Paní Franca Ninni-Orasche byla italskou občankou provdanou za rakouského státního příslušníka. Se svým manželem žila v Rakousku, kde získala pracovní povolení. Od 6. července do 25. září 1995 pracovala na smlouvu na dobu určitou jako servírka v jedné rakouské restauraci. Poté v Itálii v rámci dálkového studia složila maturitní zkoušku, která ji opravňovala k universitnímu studiu. Před tím než začala na universitě v Celovci studovat románské jazyky, neúspěšně se snažila najít odpovídající zaměstnání. V dubnu 1996 požádala o studijní stipendium. Její žádost byla zamítnuta nejprve místními úřady a později i Spolkovým ministerstvem pro vědu, dopravu a kulturu. Paní Ninni-Orasche podala na ministerstvo žalobu k Ústavnímu soudu. Ten se obrátil na Soudní dvůr s předběžnými otázkami.

Dotazoval se zejména, zda je možné přiznat statut pracovníka ve smyslu čl. 48 Smlouvy o ES občanu jiné členské země, který v přijímací zemi pracoval pouze krátkodobě, a to ještě až několik let po svém příchodu. Soudní dvůr ve své odpovědi uvádí, že občan členské země vykonávající na území jiného členského státu pracovní činnost po dobu dvou a půl měsíce má nárok na statut pracovníka, ale za podmínky, že se nejedná o čistě marginální a vedlejší činnost. Okolnosti předcházející a následující po období (tedy skutečnost, že paní Ninni-Orasche začala pracovat až několik let po svém příchodu do Rakouska, i fakt, že se pokoušela najít zaměstnání i poté, co získala oprávnění zapsat se na universitu), kdy byla osoba zaměstnána jsou v tomto ohledu nepodstatné.

Naformátováno: Odrážky a číslování

[23] Věc C-413/01

4.2 Překážky týkající se rodinných příslušníků pracovníka

Rozsudků s touto tematikou byla také vynesena celá řada. Jmenujme zde jen jeden z nejpodstatnějších a v literatuře nejčastěji uváděných, rozsudek Casagrande z 3. července 1974.

4.2.1 ROZSUDEK CASAGRANDE

Italský občan Donato Casagrande žil od narození se svými rodiči v Německu, protože ti zde byli zaměstnání. Jako student mnichovské střední školy požádal město Mnichov na základě bavorského zákona o podpoře vzdělávání o stipendium. Jeho žádost však byla zamítnuta s odvoláním na znění zákona, podle kterého může být stipendium uděleno pouze německým státním příslušníkům, případně ještě osobám bez státní příslušnosti a azylantům. Pan Casagrande podal žalobu a správní soud v Mnichově se na Soudní dvůr obrátil s předběžnou otázkou, zda je ustanovení bavorského zákona o podpoře vzdělávání slučitelné s čl. 13 nařízení č. 1612/68/EHS.[24]

Soudní dvůr rozhodl, že vzhledem k ustanovení čl. 12 nařízení č. 1612/68/EHS, podle kterého se děti státního příslušníka členského státu pracujícího v jiném členském státě, mají mít přístup k obecnému, učňovskému a odbornému vzdělání za stejných podmínek jako občané tohoto státu, se toto ustanovení týká nejenom přijímání do vzdělávacích institucí, ale veškerých dalších opatření, jejichž cílem je usnadnit přístup ke vzdělávání.

Toto rozhodnutí je významné v tom, že vymezuje nejen originální beneficienty primárního práva volného pohybu pracovníků, tedy pracovníky samotné, ale i beneficienty odvozené, tj. osoby mající k originálním beneficientům určitý rodinně právní vztah. Navíc jsou zde vymezena i

[24] Tichý a kol. 2002. str. 502

sekundární či doprovodná práva a tzv. komplementární oprávnění – např. právo na vzdělání, bydlení a sociální zajištění.[25]

Naformátováno: Odrážky a číslování

4.3 Překážky vyplývající z omezení uvedených ve Smlouvě o ES

Tyto překážky vyplývají z omezení uvedených v samotné Smlouvě o ES. Důvodem těchto omezení je buď veřejný pořádek, bezpečnost a ochrana zdraví nebo zaměstnání ve veřejné službě. Protože však Smlouva neobsahuje přesné definice jednotlivých omezení, zabývá se Soudní dvůr i těmito otázkami. Opět zde uvedeme dva nejdůležitější a nejčastěji uváděné rozsudky v této problematice – rozsudky Van Duyn a Lawrie-Blum. Poslední rozsudek v této kapitole se potom bude týkat podmínky znalosti úředního jazyka přijímací země, která je uvedena v nařízení č. 1612/68/EHS.

Naformátováno: Odrážky a číslování

4.3.1 ROZSUDEK VAN DUYN

V tomto rozsudku z 4. prosince 1974 se jedná o omezení z důvodu veřejného pořádku. Paní Van Duynová, nizozemská státní příslušnice, odjela do Velké Británie, aby tam vykonávala zaměstnání jako sekretářka scientologické církve. Vstup do země jí však byl britským ministerstvem vnitra odepřen právě z důvodu ochrany veřejného pořádku, neboť činnost scientologické církve je britskou vládou považována za odporující veřejnému pořádku a společensky škodlivou. Paní Van Duynová toto rozhodnutí napadla u britského soudu, který se na Soudní dvůr obrátil se třemi předběžnými otázkami týkajícími se výkladu čl. 48 (39) Smlouvy o ES a čl. 4 odst. 1 směrnice 64/221.[26] Z našeho pohledu nejvýznamnější byla následující otázka:

[25] Tichý a kol. 2002. str. 503

[26] Tichý a kol. 2002. str. 504

„Musí být článek 48 (39) Smlouvy o ES a článek 3 směrnice 64/221 vykládány tak, že:

Členský stát je při plnění své povinnosti zakládat opatření přijaté z důvodu veřejného pořádku výlučně na osobním chování dotčeného jednotlivce oprávněn vzít v úvahu jako věci osobního chování:

- *skutečnost, že jednotlivec je nebo byl spjat s orgánem či organizací, jejíž činnost považuje členský stát za v rozporu s veřejným pořádkem (zájmem), nikoliv však za nezákonnou,*
- *skutečnost, že jednotlivec hodlá přijmout zaměstnání v členském státě u takového orgánu či organizace, přestože žádná omezení nejsou uplatňována ve vztahu k vlastním příslušníkům členského státu, kteří si přejí přijmout podobné zaměstnání u takového orgánu či organizace".*[27]

Soudní dvůr ve svém rozhodnutí[28] o této otázce poukazuje na několik problémů. Nejprve se ptá, zda spjatost s určitým orgánem nebo organizací může sama o sobě představovat osobní chování ve smyslu čl. 3 směrnice 64/221/EHS. Právo volného pohybu osoby nemůže být ovlivněno minulou spjatostí s takovou organizací, avšak současnou spjatost, která s sebou nese i účast na činnostech takové organizace, lze považovat za dobrovolný akt.

Dalším problémem je význam přisuzovaný skutečnosti, že činnost dotčené organizace je sice považována za odporující veřejnému pořádku, ale není zakázána národním právem. K této věci se Soudní dvůr vyjadřuje tak, že tam, kde je příslušnými úřady členského státu jasně definováno stanovisko k činnostem určité organizace a kde byla z důvodu jejich společenské škodlivosti proti nim přijata administrativní protiopatření, nelze po členském státu požadovat, aby tyto činnosti postavil mimo zákon, pokud se takové postavení vzhledem k okolnostem nejeví jako vhodné.

Poslední problém spočívá ve skutečnosti, že členský stát nebrání svým vlastním státním příslušníkům, aby na jeho území přijali zaměstnání u společensky škodlivého orgánu či organizace, avšak pokud to samé chce učinit

[27] Citováno podle Tichý a kol. 2002. str. 504

příslušník jiného členského státu, je mu přijímacím státem odepřen vstup na jeho území. Soudní dvůr se odvolává na znění Smlouvy o ES, která sice zakotvuje zásadu volného pohybu pracovníků a zákaz jakékoliv diskriminace z důvodu státní příslušnosti, avšak v článku 48 (39) odst. 3 připouští omezení zdůvodněná kromě jiného veřejným pořádkem. Tomuto omezení podléhá právo ucházet se o skutečně nabízená pracovní místa, s tímto účelem se volně pohybovat na území členských států a konečně pobývat v jiném členském státě právě za účelem zaměstnání. Navíc existuje zásada mezinárodního práva, podle které stát nemůže zbavit svého vlastního příslušníka práva na vstup a pobyt na svém území. Tuto zásadu musí Smlouva o ES respektovat, z čehož vyplývá, že je možné, aby členský stát zamítl právo volného pohybu pracovníků státnímu příslušníkovi jiného členského státu, pokud tento hodlá přijmout určité zaměstnání, a to i přesto, že státní příslušníci daného členského státu takto omezeni nejsou.

Naformátováno: Odrážky a číslování

4.3.2 ROZSUDEK LAWRIE-BLUM

Tento rozsudek z 3. července 1986 řeší spor mezi paní Deborah Lawrie--Blum a spolkovou zemí Bádensko-Würtenbersko. Britská státní příslušnice paní Lawrie-Blum byla provdána v Německu a studovala na universitě ve Freiburgu. Po složení první státní zkoušky dosáhla způsobilosti vyučovat ruštinu a angličtinu na gymnáziích. Nebyla však připuštěna k povinné přípravné praxi, protože u ní neexistují osobní předpoklady, neboť právní úprava přípravné praxe předpokládá, že jejím účastníkem může být pouze Němec. Nemohla se tedy povinné přípravné praxe účastnit, a to i přesto, že učinila prohlášení, že souhlasí se zásadami demokratického státního zřízení ve smyslu německé ústavy a je ochotna se s tímto zřízením veřejně identifikovat a vystupovat v jeho prospěch. Paní Lawrie-Blum podala u správního soudu ve Freiburgu žalobu, ten ji však zamítl s výslovným poukazem na čl. 48 (39) odst. 4 Smlouvy o ES, tedy s tím, že se jedná o veřejnou správu, která ustanovení o volném pohybu

[28] Tichý a kol. 2002. str. 506 – 507, vlastní český překlad autorů

pracovníků nepodléhá. Odvolání bylo rovněž zamítnuto. Žalobkyně nakonec podala dovolání ke Spolkovému správnímu soudu, který se obrátil na Soudní dvůr s předběžnou otázkou.[29]

Soudní dvůr ve svém rozhodnutí[30] uvádí, že pojem pracovníka je pojmem komunitárním a je jej třeba vykládat širokým způsobem. Za pracovníka lze tedy považovat i účastníka povinné přípravné praxe, tedy osobu, která se připravuje v pracovním poměru na povolání. Nelze zde uplatnit omezení z důvodu veřejné služby, neboť za zaměstnání ve veřejné službě lze považovat jen ta místa, která znamenají přímou nebo nepřímou účast na výkonu občanských oprávnění a jsou spojena s plněním takových úkolů, které jsou orientovány na plnění obecných zájmů států nebo jiných veřejných úkolů, a tudíž předpokládají poměr zvláštní oddanosti dané osoby ke státu, stejně jako vzájemnost práv a povinností, které zakládají tento občanský svazek. Tyto úzké předpoklady místo účastníka povinné přípravné praxe podle Soudního dvora nesplňuje.

Naformátováno: Odrážky a číslování

4.3.3 ROZSUDEK GROENEN

Rozsudek Groenen[31] z 28. listopadu 1989 řeší podmínku znalosti úředního jazyka hostitelské země. Nizozemská občanka Anita Groenen od roku 1982 pracovala na poloviční úvazek na smlouvu o zástupu na College of Marketing and Design v Dublinu jako učitelka umění. O dva roky později se přihlásila v téže škole do výběrového řízení na stálé místo učitele umění, tentokrát na plný úvazek. Nebyla však držitelkou osvědčení o znalosti irštiny, které je na základě irské vyhlášky z roku 1979 požadováno po učitelích na plných úvazek i kandidátech na taková místa – ve výběrovém řízení mají přednost kandidáti s úplnou kvalifikací a tímto osvědčením. Pokud však vybraný kandidát osvědčení nemá, může mu být uloženo, aby do určité doby složil ústní

[29] Tichý a kol. 2002. str. 508

[30] Tichý a kol. 2002. str. 509 – 510, vlastní český překlad autorů

[31] Věc C-379/87

zkoušku z irského jazyka. Žádost paní Groenen o výjimku byla zamítnuta, protože o místo se ucházeli další kandidáti s úplnou kvalifikací včetně požadovaného osvědčení. Ministr školství však souhlasil s tím, aby bylo paní Groenen místo přiděleno s podmínkou, že složí požadovanou zkoušku. Paní Groenen se přihlásila do čtyřtýdenního intensivního kursu irštiny, avšak u zkoušky neuspěla. Další snaha paní Groenen i jejího zaměstnavatele o výjimku byla marná. Paní Groenen tedy žalovala ministra i Radu pro odborné školství s tvrzením, že podmínky požadované vyhláškou jsou v rozporu s čl. 39 Smlouvy o ES i s ustanoveními nařízení č. 1612/68/EHS. Dublinský soud se potom s předběžnými otázkami obrátil na Soudní dvůr.

Soudní dvůr nejprve řeší, zda se podmínka znalosti irštiny vztahuje i na příslušníky jiného členského státu a dochází k názoru, že ano. Dále v rozsudku uvádí, že znalost irštiny není pro stálé místo učitele umění na irské státní škole nutná, protože je zde, jako na naprosté většině irských státních škol, vyučovacím jazykem angličtina. Musí však být brán zřetel na zvláštní jazykovou situaci Irska a na irskou ústavu, která stanoví, že irština je jako národní jazyk prvním úředním jazykem a angličtina je až na druhém místě. Přestože irštinu používá jen část obyvatel, snaží se irská vláda již několik let o její rozšíření a podporu, neboť tento jazyk považuje za vyjadřovací prostředek irské národní identity a kultury. Tato politika se samozřejmě nutně odráží i v oblasti školství. Soudní dvůr dospěl k závěru, že vzhledem k uvedeným skutečnostem irská vyhláška není v rozporu s čl. 39 Smlouvy o ES ani s ustanoveními čl. 3 odst. 1 nařízení č. 1612/68/EHS.

Naformátováno: Odrážky a číslování

4.4 Překážky plynoucí ze sociálního zabezpečení a zdanění

Podle ustanovení výše zmiňované směrnice 1612 musí pracovník z jiného členského státu v hostitelské zemi požívat stejných sociálních a daňových výhod jako pracovník tuzemský. Problematikou sociálního zabezpečení se podrobněji zabývá také nařízení Rady (EHS) č. 1408/71 ze dne 14. června 1971 o uplatňování systémů sociálního zabezpečení na zaměstnané osoby a jejich rodiny pohybující se v rámci Společenství, jehož interpretaci řeší následující rozsudek Patteri[32] z 12. července 1984.

4.4.1 ROZSUDEK PATTERI

Pan Patteri, italský státní příslušník, pracoval od roku 1956 do roku 1971 v Belgii. Poté mu byl přiznán invalidní důchod jak v Belgii, tak v Itálii. Do Itálie se však definitivně vrátil až 9. srpna 1979. Od tohoto data mu belgická správa sociálního zabezpečení odmítla hradit rozdíl mezi rodinnými přídavky na vyživované děti pobíranými v Belgii a přídavky, které za tímto účelem pobíral po svém přesídlení do Itálie a které byly nižší. Pan Patteri belgickou správu sociálního zabezpečení žaloval, avšak neuspěl, protože belgická strana své chování zdůvodnila článkem 42 (51) Smlouvy o ES, který stanoví, že Rada zavede systém, který všem pracovníkům zajistí započtení všech dob získaných podle práv členských států pro účely vzniku a zachování nároku na dávky, jakož i pro výpočet jejich výše a rovněž vyplácení dávek osobám s bydlištěm na území členských států. Tento článek se podle belgického restriktivního výkladu vztahoval pouze na vyplácení dávek, z čehož plynulo, že obsahem nařízení č. 1408/71/EHS je jen pravidlo pro určení, jaké národní právo má být v daném případě aplikováno. Belgická správa sociálního zabezpečení se z tohoto

[32] Věc 242/83

důvodu domnívala, že pokud by z interpretace odst. 2 čl. 77 nařízení č. 1408/71/EHS vyplývalo zcela nové právo, které není obsahem žádné národní legislativy, článek 42 (51) Smlouvy o ES by se na něj nevztahoval. Pan Patteri se odvolal a belgický kasační dvůr se v této věci obrátil na Soudní dvůr s několika předběžnými otázkami.

Soudní dvůr ve svém rozsudku s odvoláním na několik rozsudků předcházejících konstatuje, že restriktivní výklad čl. 42 (51) Smlouvy o ES podaný belgickou správou sociálního zabezpečení není správný, z čehož jasně vyplývá, že podle znění prvního pododstavce písm. b) odst. 2 článku 77 nařízení č. 1408/71/EHS náleží zaměstnaným osobám a jejich rodinným příslušníkům pohybujícím se v rámci Společenství dávka ve stejné výši, jakou dostávali v původním členském státě. Doplatek rozdílu pracovníkovi potom vyplatí správa sociálního zabezpečení původního členského státu.

Naformátováno: Odrážky a číslování

4.5 Vzájemné uznávání diplomů a kvalifikací

Protože problematika vzájemného uznávání diplomů a kvalifikací představuje jednu z nejčastějších a pro praxi nejvýznamnějších překážek volného pohybu pracovníků, budeme se tímto tématem zabývat podrobněji. Nejprve zde přiblížíme právní prameny a následně se budeme věnovat jednotlivým rozsudkům. Všechny rozsudky byly nalezeny v internetové databázi eur-lex na základě několika různých kritérií a do diplomové práce byly zařazeny jen ty nejzajímavější. Vzhledem k tomu, že tématem této práce jsou překážky volného pohybu pracovníků, nebudeme se zabývat uznáváním diplomů a kvalifikací i s tím související svobodou usazování u osob vykonávajících tzv. svobodná povolání – např. lékaři, architekti, právníci atp.

Naformátováno: Odrážky a číslování

4.5.1 PRAMENY PRÁVA

4.5.1.1 *Primární právo*

První zmínka o nutnosti vzájemného uznávání diplomů se objevuje již v Římských smlouvách. První odstavec článku 47 (57) Smlouvy o ES stanoví, že „za účelem usnadnění přístupu osob k samostatně výdělečným činnostem a jejich výkonu přijme Rada postupem podle článku 251 směrnice upravující vzájemné uznávání diplomů, osvědčení a jiných dokladů o kvalifikaci“.

Další otázkou je různorodost požadavků a podmínek nezbytných k vykonávání určitých profesí. K tomu se vztahuje druhý odstavec čl. 47 Smlouvy o ES: „Za stejným účelem přijímá Rada postupem podle článku 251 směrnice ke koordinaci právních a správních předpisů členských států, jež se týkají přístupu k samostatně výdělečným činnostem a jejich výkonu.“ Tato problematika se tedy zpočátku týkala spíše osob samostatně výdělečně činných – tedy obchodníků, živnostníků a osob vykonávajících svobodná povolání,

jejichž právo na volný pohyb a svobodné usazování nebylo zcela zajištěno.[33] Je však samozřejmé, že se s tímto druhem překážky setkáme i u volného pohybu pracovníků.

Naformátováno: Odrážky a číslování

4.5.1.2 Sekundární právo

V sekundárním právu byla tato problematika řešena nejprve formou sektorového přístupu, který nutil Radu přijímat minimální harmonizační opatření samostatně pro každou z mnoha profesí – pro lékařská a lékárnická povolání, architekty, advokacii atp. Postupně byla takto přijata celá řada směrnic a nařízení. Ve druhé polovině 80. let byl Komisí navržen nový přístup, který byl tentokrát založený na vzájemné důvěře členských zemí, jež si navzájem uznávají své doklady o studiu.

Roku 1988 tak Rada přijala směrnici 89/48 o obecném systému pro uznávání vysokoškolských diplomů vydaných po ukončení nejméně tříletého odborného vzdělání a přípravy. Tato směrnice se již netýká pouze osob samostatně výdělečně činných ale také zaměstnanců: „Tato směrnice se vztahuje na příslušníka každého členského státu, který chce vykonávat regulované povolání v hostitelském členském státě jako osoba samostatně výdělečně činná nebo jako zaměstnanec.“ První článek této směrnice obsahuje přesné definice jednotlivých pojmů – vychází z termínu diplom, kterým označuje všechny typy a soubory diplomů, osvědčení či dokladů o kvalifikaci vydaných určitou institucí za určitých podmínek k určitému účelu. Dále definuje pojmy regulované povolání, regulovaná činnost, odborná praxe atd.

O čtyři roky později byla vydána směrnice 92/51/EHS ze dne 18. června 1992 o druhém obecném systému o uznávání odborného vzdělávání a přípravy, kterou se doplňuje směrnice 89/48/EHS. Doplnění se týká zejména diplomů a osvědčení o nižším než vysokoškolském vzdělání. Další důležitou směrnicí je směrnice 1999/42/ES ze dne 7. června 1999, kterou se zavádí postup pro uznávání dokladů o dosažené kvalifikaci pro profesní činnosti upravené směrnicemi o liberalizaci a o přechodných opatřeních a kterou se doplňuje

[33] euroskop.cz

obecný systém uznávání dokladů o dosažené kvalifikaci. Tyto jmenované směrnice jsou upřesněny a novelizovány v celé řadě dalších směrnic. Nejdůležitější z nich je nová směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/36/ES, o uznávání odborných kvalifikací, ze dne 6.7.2005, která nabyla účinnosti dne 20.10.2005. Podle článku 62 této směrnice se ode dne 20.10.2007 ruší většina předchozích směrnic upravujících tuto problematiku včetně směrnice 89/48/EHS, 92/51/EHS, 93/16/EHS a 1999/42/ES.

Naformátováno: Odrážky a číslování

4.5.2 SYSTÉMY UZNÁVÁNÍ KVALIFIKACÍ[34]

Lze říci, že vzhledem k historickému vývoji této problematiky existují dva způsoby či systémy vzájemného uznávání odborných kvalifikací. Na jedné straně to je obecný systém vztahující se na ta regulovaná povolání, která nejsou pokryta jinými směrnicemi, na straně druhé potom systém vycházející z oborových (sektorových) směrnic, které upravují uznávání odborných kvalifikací pro jednotlivá konkrétní povolání.

4.5.2.1 Obecný systém

Tento obecný systém vzájemného uznávání odborných kvalifikací je tvořen třemi výše zmíněnými základními směrnicemi (89/48/EHS, 92/51/EHS a 99/42/EHS) a zahrnuje tedy jak činnost osob samostatně výdělečně činných, tak činnost zaměstnanců. Uznávání v rámci tohoto systému lze považovat za poloautomatické - pokud se totiž činnost, kterou chce daná osoba provozovat v hostitelském státě shoduje s činností, kterou je oprávněna provozovat ve svém domovském členském státě, a nejsou zde podstatné rozdíly v požadavcích na vzdělání a praxi, jsou této osobě vzdělání i praxe v zásadě vždy uznány.

Podstatou tohoto systému tedy není harmonizace vzdělávání a odborné přípravy, ale vzájemná důvěra jednotlivých členských států. Každý členský stát

[34] Kapitola je zpracována na základě informací uvedených na internetových stránkách MŠMT (http://www.msmt.cz/uok)

má sice možnost si u určitého povolání stanovit odlišné a přísnější kvalifikační požadavky, avšak obecný systém zásadně stanovuje povinnost takového členského státu uznat kvalifikaci žadatele o výkon tohoto přísněji regulovaného povolání, pokud je pro stejné povolání (byť mírněji regulované) kvalifikován v jiném členském státě nebo ho zde vykonával. Případné rozdíly mezi požadovanou a reálnou kvalifikací jsou v rámci obecného systému řešeny formou tzv. kompenzačních opatření. Hostitelský stát může tedy po žadateli o výkon určitého povolání požadovat absolvování adaptačního období, složení rozdílové zkoušky (zkoušky způsobilosti) nebo doložení odborné praxe.

Důkaz o odborné zkušenosti (praxi) je požadován v případě, že je vzdělání nebo příprava žadatele o minimálně 1 rok kratší než je požadováno v hostitelském členském státě. Pokud existují podstatné rozdíly ve vzdělání, může si žadatel vybrat mezi složením rozdílové zkoušky nebo předepsáním adaptačního období. V každém členském státě existuje orgán, který je pověřen uznáváním kvalifikací a který stanoví seznam oblastí, jejichž znalost je nezbytná pro výkon dané regulované činnosti, a které nejsou dle předloženého dokladu součástí odborné kvalifikace žadatele z jiného členského státu. Musí však být brán zřetel na to, že žadatel je odborník, který je v zemi původu k výkonu daného povolání kvalifikován. V rámci adaptačního období si musí doplnit nebo rozdílovou zkouškou prokázat pouze ty znalosti ze stanoveného seznamu oblastí, jež jsou nutné k výkonu povolání v hostitelském státě.

Naformátováno: Odrážky a číslování

4.5.2.1.1 Regulovaná povolání

Na tomto místě je vhodné připomenout, že se obecný systém týká pouze tzv. „regulovaných povolání“. Ta jsou směrnicemi 89/48/EHS a 92/51/EHS definována jako regulovaná odborná činnost nebo soubor činností, které tvoří povolání v určitém členském státě. Za regulovanou odbornou činnost se potom považuje odborná činnost, u níž jsou přístup k ní nebo její výkon nebo jeden ze způsobů jejího výkonu ve členském státě vyhrazeny přímo nebo nepřímo na základě právních a správních předpisů držitelům dokladu o vzdělání a odborné přípravě či osvědčení způsobilosti.

Způsob výkonu regulované odborné činnosti mohou vytvářet zejména skutečnosti jako výkon činnosti pod profesním označením a výkon odborné činnosti v oblasti zdravotnictví. Profesní označení je podmíněno existencí právních a správních předpisů, kterými se řídí, a dále tím, že je vyhrazeno pouze držitelům určitého diplomu. O výkonu odborné činnosti v oblasti zdravotnictví lze mluvit tehdy, pokud existuje vnitrostátní úprava sociálního zabezpečení, na základě které jsou odměňování nebo úhrada za tuto činnost vyhrazeny opět pouze držitelům určitého diplomu.

Odborná činnost, která nenese profesní označení ani není odbornou činností v oblasti zdravotnictví, může být označena za regulovanou, pokud je vykonávána členy sdružení nebo organizace, jejichž účelem je zejména podporovat a zachovávat vysokou úroveň v dotyčném oboru a které jsou k dosažení tohoto cíle uznány členským státem ve zvláštní formě. Taková sdružení dále vydávají svým členům doklady o způsobilosti a odborné přípravě, stanovují pravidla pro výkon povolání a zajišťují jejich dodržování u svých členů, a konečně udělují svým členům právo užívat profesní označení nebo jeho zkratku nebo užívat výhod z postavení, jež odpovídá dokladu o vzdělání a odborné přípravě.

Naformátováno: Odrážky a číslování

4.5.2.2 Systém oborových směrnic

Jak již bylo zmíněno, jedná se o původní způsob uznávání kvalifikací, který předcházel systému obecného uznávání. Cílem byla harmonizace minimálních kvalifikačních požadavků pro výkon určitých povolání ve všech členských státech. Postupným vydáváním harmonizačních směrnic byly takto upraveny následující profese: lékař, zubní lékař, farmaceut, veterinární lékař, všeobecná zdravotní sestra, porodní asistentka a architekt. U těchto povolání by tedy mělo být vzájemné uznávání diplomů, osvědčení a jiných dokladů o dosaženém vzdělání v podstatě automatické.

Naformátováno: Odrážky a číslování

4.5.3 ROZSUDKY SOUDNÍHO DVORA

4.5.3.1 Rozsudek Aslanidou[35]

Jedním z nejnovějších rozsudků Soudního dvora v otázce uznávání kvalifikací je rozsudek Aslanidou ze dne 14. července 2005, který řeší předběžnou otázku vznesenou řeckým soudem ve věci řecké státní příslušnice paní Mariy Aslanidou, která v Řecku chtěla pracovat jako ergoterapeutka. Studovala ovšem v Německu, kde absolvovala tříletý studijní program a složila Státní ergoterapeutickou zkoušku v akreditované ergoterapeutické škole ve Stuttgartu, která jí umožnila přístup k povolání ergoterapeuta v Německu. Požádala proto v září roku 1997 ředitelství zdravotnictví okresu Soluň o povolení na základě směrnice 89/48. Tato žádost byla předána ministerstvu zdravotnictví pro ověření podmínek požadovaných radou pověřenou uznáváním odborných dokladů ergoterapeutů, která nakonec žádost M. Aslanidou formálně zamítla z důvodu, že doklad o studiu, kterého se dovolává, není vysokoškolským diplomem, neboť pro přijetí na uvedenou německou školu je požadováno základní vzdělání v délce osmi až deseti let, a nikoliv dvanácti let, takže podmínky stanovené směrnicí 89/48 nebyly splněny.

Paní Aslanidou podala odvolání k řeckému soudu, který konstatoval, že ačkoli M. Aslanidou požádala, aby jí bylo uděleno povolení vykonávat povolání ergoterapeuta podle směrnice 89/48, byl příslušný orgán povinen z úřední povinnosti žádost a skutečnosti uplatněné žalobkyní zkoumat s ohledem na příslušné právní pravidlo, tedy směrnici 92/51. Tato směrnice však ještě nebyla provedena v řeckém právním řádu, a to i přesto že čl. 17 této směrnice stanoví, že členské státy přijmou právní a správní předpisy nezbytné pro dosažení souladu s touto směrnicí nejpozději do 18. června 1994.

Řecký soud se proto v rámci řízení o předběžné otázce Soudního dvora táže, zda v období mezi uplynutím lhůty pro provedení směrnice 92/51 a jejím opožděným provedením do vnitrostátního právního řádu, může osoba, která je

[35] Věc 142/2004

držitelem diplomu vydaného v jiném členském státě, na který se vztahuje tato směrnice, na základě relevantních ustanovení této směrnice požádat orgány hostitelského členského státu o povolení přístupu k odpovídajícímu regulovanému povolání v hostitelském členském státě, i když zatím nebyl ještě podle čl. 13 odst. 1 této směrnice určen orgán příslušný pro posuzování takových žádostí.

Soudní dvůr se k této otázce vyjádřil ve smyslu, že povinnost členských států určit příslušné orgány pověřené přijímat žádosti a rozhodnutí podle této směrnice není překážkou možnosti, aby se jednotlivec dovolával čl. 3 prvního pododstavce písm. a) téže směrnice. Cílem tohoto ustanovení je totiž usnadnit použití systému uznávání diplomů zavedeného směrnicí 92/51 tak, že se zprůhlední rozhodovací proces v rámci členského státu. V případě, že ještě neexistují prováděcí opatření přijatá ve lhůtě stanovené v článku 17 této směrnice, může se přesto příslušník členského státu dovolávat článku 3 prvního pododstavce písm. a) této směrnice za účelem, aby v hostitelském členském státě získal povolení k výkonu regulovaného povolání ergoterapeuta.

Naformátováno: Odrážky a číslování

4.5.3.2 *Rozsudek Peros*[36]

Velmi podobný jako rozsudek Aslanidou je rozsudek Peros ze dne 14. července 2005, který rovněž řeší předběžnou otázku řeckého soudu týkající se možnosti požádat o uznání kvalifikace v období, kdy ještě neexistují ve vnitrostátním právním řádu prováděcí opatření, ačkoli lhůta stanovená příslušnou směrnicí již uplynula. Příslušnou směrnicí je v tomto případě směrnice Rady 89/48/EHS vztahující se na uznávání vysokoškolských diplomů.

Pan Michail Peros, řecký státní příslušník, vystudoval v Německu a získal diplom Fachhochschule ve Wiesbadenu, který mu v Německu umožňuje vykonávat profesi strojního inženýra. Pan Peros chtěl pracovat v Řecku, a požádal proto řecký úřad o potvrzení rovnocennosti svého diplomu. Jeho žádost byla 22. května 1993 zamítnuta z toho důvodu, že úroveň vzdělání školského

[36] Věc 141/2004

zařízení, které vydalo dotčený zahraniční titul, není rovnocenné s úrovní řeckých vysokoškolských zařízení. Protože výkon povolání strojního inženýra je v Řecku podmíněn zapsáním do Technické komory, předložil dne 21. února 1995 M. Peros Technické komoře žádost o zapsání do její evidence. Tato žádost, která byla doplněna pozdější související žádostí podanou dne 21. března 1995, byla Technickou komorou zamítnuta, neboť základní podmínkou přijetí pro osoby, která studovala v zahraničí, je to, že dokončily polytechnická studia a jejich titul je rovnocenný řeckým titulům. Protože diplom pana Perose nebyl uznán za rovnocenný, nemá pan Peros právo na to být zapsán v Technické komoře. M. Peros podal proti tomuto zamítavému rozhodnutí žalobu ke správnímu soudu prvního stupně, který usoudil, že krok žalobce je žalobou na neplatnost a postoupil ji do působnosti Symvoulio tis Epikrateias (soud nejvyššího stupně).

Ačkoli mezitím došlo k tomu, že v návaznosti na provedení směrnice 89/48 do řeckého právního řádu, byl dne 5. prosince 2000 panu Perosovi jeho diplom uznán a proběhlo jeho zapsání do evidence Technické komory, řecký soud se obrátil na Soudní dvůr s předběžnou otázkou, zda mezi datem uplynutí lhůty pro provedení směrnice a datem jejího opožděného provedení do vnitrostátního právního řádu může jednotlivec na základě diplomu získaného v jiném členském státě uplatnit ustanovení čl. 3 této směrnice za účelem získat oprávnění k výkonu regulovaného povolání v hostitelském členském státě.

Odpověď Soudního dvora je v podstatě totožná s odpovědí v rozsudku Aslanidou. Vyplývá z ní, že pokud ve lhůtě stanovené článkem 12 směrnice Rady 89/48/EHS ve znění platném do 31. července 2001, nebyla přijata opatření k jejímu provedení do vnitrostátního právního řádu, má státní občan členského státu právo se dovolávat prvního pododstavce písm. a) článku 3 této směrnice, který stanoví, že pokud je žadatel státní příslušníkem členského státu a držitelem diplomu požadovaného v jiném členském státě pro přístup k danému povolání a jeho výkon na jeho území, nesmějí příslušné orgány hostitelského členského státu této osobě odmítnout povolit z důvodu nedostatečné kvalifikace přístup k uvedenému povolání a jeho výkon za stejných podmínek, které se vztahují na jeho vlastní státní příslušníky. Tato

možnost nemůže být podřízena schválení dokladů dotyčného příslušným vnitrostátním orgánem.

Naformátováno: Odrážky a číslování

4.5.3.3 *Rozsudek Fernandez de Bobadilla*

Tento rozsudek[37] ze dne 8. července 1999 se týká uznávání diplomů v oblasti restaurátorství. Jedná se o odpověď na předběžné otázky vznesené španělským soudem ve sporu mezi paní Teresou Fernández de Bobadilla, madridským museem Prado a dalšími zúčastněnými.

Paní Fernández de Bobadilla je španělskou státní příslušnicí žijící v Madridu. Studovala dějiny umění na universitě v Bostonu v USA, kde získala bakalářský diplom. Díky stipendiu poskytnutému Pradem pokračovala ve studiu restaurátorství uměleckých předmětů na Tyne Polytechnic v Newcastlu a roku 1989 jí byl udělen magisterský diplom. Mezi lety 1989 a 1992 pracovala pro Prado jako restaurátorka v rámci dočasné smlouvy. Zároveň pracovala i pro jiná muzea, ať už ve Španělsku či v zahraničí. Podle kolektivní smlouvy z roku 1988 uzavřené mezi Pradem a zástupci zaměstnanců bylo pracovní místo restaurátora vyhrazeno pro osoby, které jsou držiteli diplomu z oddělení restaurátorství fakulty španělské Akademie výtvarných umění nebo absolventy příslušného oboru Školy užitého umění či jakéhokoli jiného diplomu uděleného v zahraničí, pokud je tento homologován odpovědným úřadem.

Paní Fernandez de Bobadílla proto požádala v říjnu roku 1992 o homologaci svého diplomu z Newcastelu. Po prozkoumání své žádosti dostala v prosinci téhož roku od příslušného oddělení ministerstva školství odpověď, že její diplom lze homologovat pouze za předpokladu, že složí zkoušku způsobilosti. Mezitím bylo v Pradu vypsáno výběrové řízení na stálé místo restaurátora. Kandidatura paní Fernández de Bobadilla byla zamítnuta z odůvodněním, že nesplňuje podmínky stanovené kolektivní smlouvou. V roce 1996 paní Fernández de Bobadilla podala žalobu ke španělskému soudu s tím, že tyto podmínky představují porušení španělské ústavy jakož i porušení práva volného pohybu pracovníků, které je zakotveno v článku 39 (48) Smlouvy o ES.

[37] Věc 234/1997

Španělský soud se obrátil na Soudní dvůr s předběžnou otázkou, zda je ustanovení kolektivní smlouvy v souladu s právem volného pohybu pracovníků.

Z odpovědi Soudního dvora vyplývá, že pokud veřejná organizace, jako je Prado, podmíní přístup k určitému povolání držením určitého diplomu, není takové opatření v rozporu s komunitárním právem za podmínky, že jsou zajištěny základní svobody stanovené v čl. 39 (48) Smlouvy o ES. Veřejné organizace jsou navíc povinny dodržovat směrnice 89/48/EHS a 92/51/EHS týkající se vzájemného uznávání diplomů.

Dále Soudní dvůr zkoumá, zda lze povolání restaurátora ve Španělsku považovat za tzv. „regulované povolání“ ve smyslu výše uvedených směrnic. Dochází k závěru, že odpověď na otázku, zda podmínky přístupu k zaměstnání uvedené v kolektivní smlouvě uzavřené ve veřejné instituci jakou je Prado jsou natolik obecné a natolik rozšířené i v ostatních institucích tohoto typu, že je lze považovat za vyplývající z jednotné správní politiky na národní úrovni, a tedy mohou představovat právní a správní předpisy, které ve smyslu článku 1 písm. d) směrnice 89/48/EHS a článku 1 písm. f) směrnice 92/51/EHS vyhrazují přímo nebo nepřímo přístup k určité odborné činnosti nebo její výkon nebo způsob jejího výkonu v členském státě držitelům určitého diplomu, by měl dát španělský soud.

Pokud španělský soud zkonstatuje, že je povolání restaurátora ve Španělsku regulovaným povoláním, musí při řešení tohoto sporu vycházet z ustanovení jedné z výše uvedených směrnic. Poté soud musí ověřit, zda žadatelka splňuje podmínky této směrnice a zda se může účastnit výběrového řízení na stálé místo restaurátora. Soudní dvůr dále připomíná, že v případě aplikace jedné ze směrnic, je veřejná instituce členského státu povinna respektovat pouze normy uvedené ve směrnici, a nesmí proto již vyžadovat homologaci diplomů kandidáta odpovědným úřadem.

Pokud španělský soud neshledá, že je povolání restaurátora povoláním regulovaným, pak fakt, že veřejná instituce členského státu vyhradí přístup k určitému povolání pouze kandidátům, již jsou držiteli určitého diplomu vydaného v tomto členském státě nebo diplomu zahraničního, který je však homologován odpovědným úřadem, není v rozporu s komunitárním právem.

Pokud je zahraniční diplom vydán jiným členským státem musí homologace odpovídat požadavkům komunitárního práva. Pokud v členském státě neexistuje obecná procedura homologace diplomů odpovědným úřadem nebo pokud není v souladu s komunitárním právem, je povinností dané veřejné instituce zjistit do jaké míry znalosti a dovednosti vyplývající ze zahraničního diplomu odpovídají znalostem a dovednostem požadovaným v daném členském státě. Pokud si diplomy nejsou plně rovnocenné je opět na odpovědném úřadu členského státu případně na dané veřejné instituci, aby posoudily, zda jsou skutečné znalosti a dovednosti kandidáta a jeho odborná praxe přesto dostačující. V tomto ohledu by bylo Prado ve velmi výhodné pozici, neboť s paní Fernández de Bobadilla již několik let spolupracuje, a dokonce jí poskytlo stipendium na studium v jiném členském státě.

Naformátováno: Odrážky a číslování

4.5.3.4 Rozsudek Heylens

V tomto rozsudku[38] ze dne 15. října 1987 odpovídá Soudní dvůr na předběžnou otázku vznesenou soudem nejvyšší instance v Lille ve sporu mezi Národním svazem fotbalových trenérů a dalších odborných pracovníků (Unectef) a trenérem Georgem Heylensem a dalšími osobami. Ve Francii je přístup k povolání trenéra sportovního družstva ošetřen článkem 43 zákona ze dne 14. července 1984, který stanoví, že zájemce musí být držitelem národního diplomu sportovního trenéra nebo takového zahraničního diplomu, který je uznán za rovnocenný. O rovnocennosti diplomů rozhoduje příslušný státní úředník na základě posudku vydaného zvláštní komisí.

Pan George Heylens, belgický státní příslušník, byl držitelem belgického diplomu fotbalového trenéra a byl najat sportovním klubem Lille Olympic sporting club jako trenér profesionálního fotbalového mužstva. Jeho žádost o uznání belgického diplomu byla rozhodnutím příslušného státního úředníka zamítnuta s odůvodněním, že posudek vydaný zvláštní komisí byl negativní. Pan Heylens i přesto nadále pokračoval ve výkonu svého povolání. Byl proto spolu s vedoucími pracovníky sportovního klubu zažalován Národním svazem

[38] Věc 222/86

fotbalových trenérů. Soud v Lille se obrátil na Soudní dvůr s předběžnou otázkou, zda je zmiňovaný francouzský zákon, který neobsahuje žádnou možnost opravných prostředků a žadatelům nejsou sděleny důvody vedoucí zvláštní komisi posuzující jejich žádost o uznání rovnocennosti diplomů k negativnímu rozhodnutí, v rozporu s příslušným článkem Smlouvy o ES o volném pohybu pracovníků.

Soudní dvůr rozhodl, že vzhledem k tomu, že volný přístup k povolání pro všechny pracovníky mající státní příslušnost některého ze států Společenství je jednou ze svobod stanovených Smlouvou o ES, měla by existovat možnost opravného prostředku proti rozhodnutí jakékoli národní autority, která by pracovníkovi zamítla požívat tohoto práva. Tento požadavek představuje jeden ze základních principů komunitárního práva, jež vyplývají z konstitučních tradic společných všem členským státům a jsou takto zakotveny v Evropské úmluvě o lidských právech. Existence možnosti opravných prostředků by podle Soudního dvora měla jít ruku v ruce s tím, aby danému pracovníkovi bylo sděleno zdůvodnění zamítavého postoje a ten se mohl na základě této znalosti co nejlépe rozhodnout, zda možnosti opravného prostředku využije či nikoli. Příslušný státní orgán by tedy měl pracovníkovi zdůvodnění sdělit buď ihned spolu s rozhodnutím nebo později na požádání.

Z postoje Soudního dvora tedy vyplývá, že v případě, kdy je přístup k určitému povolání v některém členském státě podmíněn držením diplomu vydaným tímto státem či diplomem zahraničním uznaným za rovnocenný, vyžaduje článek 39 (48) Smlouvy o ES, aby bylo při negativním rozhodnutí o rovnocennosti žadateli sděleno zdůvodnění, a žadatel tak měl možnost využít opravného prostředku, který by umožnil ověřit, zda je toto rozhodnutí v souladu s komunitárním právem.

Naformátováno: Odrážky a číslování

4.5.3.5 Rozsudek Harold Price

Obsahem poměrně rozsáhlého a komplikovaného rozsudku Harold Price[39] ze dne 7. září 2006 je spor mezi francouzskou Radou pro dobrovolné

[39] Věc C-149/05

prodeje movitých věcí ve veřejných dražbách (Conseil de ventes volontaires de meubles aux enchères publiques), dále jen CVV, a občanem Spojeného království panem Haroldem Pricem. Pan Price, držitel řady diplomů v oblasti dražebních prodejů vydaných ve Velké Británii, se chtěl stát ve Francii ředitelem dobrovolných prodejů ve veřejných dražbách. Podal tedy dne 8. ledna 2002 u CVV žádost o uznání diplomu, osvědčení nebo jiného dokladu o dosaženém vzdělání podle příslušného článku prováděcího nařízení francouzského obchodního zákoníku. Avšak CVV rozhodnutím z 19. června 2003 vyzvala pana Price, aby se dostavil ke zkoušce způsobilosti, stanovené článkem 49 téhož nařízení, a to ze tří disciplín - z práva, z vedení prodejů ve veřejných dražbách a z pravidel pro výkon povolání.

Pan Harold Price kvůli tomuto rozhodnutí podal opravný prostředek, který byl 11. září 2003 zamítnut. Zároveň 19. srpna podal na CVV také žalobu k pařížskému odvolacímu soudu. Ten zkonstatoval, že H. Price nedoložil, že by alespoň po dobu dvou let během deseti let před podáním své žádosti o uznání diplomu vykonával funkci ředitele dobrovolných prodejů na plný úvazek, jež by byla potvrzena britskými orgány, což je podmínka prováděcího nařízení francouzského obchodního zákoníku. Harold Price považoval rozhodnutí za sporné z toho důvodu, že mu nedává možnost volby mezi adaptačním obdobím a zkouškou způsobilosti, což je v rozporu s ustanoveními směrnice 92/51, která doplňuje směrnici 89/48. Na podporu svého žalobního důvodu uvedl, že pokud členský stát využije možnosti stanovit adaptační období nebo zkoušku způsobilosti, musí v souladu s článkem 7 směrnice 92/51 ponechat volbu na žadateli. Podle pařížského odvolacího soudu však CVV správně tvrdila, že H. Price se nemohl oprávněně odvolávat na toto ustanovení, neboť to se použije pouze v případech, že hostitelský stát vyžaduje osvědčení, a nikoli jako v projednávaném případě diplom. Na situaci H. Price se podle CVV vztahuje čl. 4 odst. 1 písm. b) čtvrtý pododstavec druhá odrážka směrnice 92/51, podle kterého si členský stát může vyhradit volbu mezi adaptačním obdobím a zkouškou způsobilosti, pokud se jedná o povolání, jehož výkon vyžaduje přesnou znalost vnitrostátního práva a u nějž základním a trvalým znakem činnosti je poskytování právních rad nebo právní pomoci týkající se

vnitrostátního práva. To je případ činnosti spočívající v řízení dobrovolných prodejů. H. Price tento výklad směrnice 92/51 zpochybnil a uvedl, že činnosti dobrovolných prodejů a soudních prodejů jsou nyní již odlišné a že uznání, kterého se domáhá, se vztahuje pouze na dobrovolné prodeje.

V tomto okamžiku se pařížský odvolací soud rozhodl přerušit řízení a obrátit se na Soudní dvůr s předběžnými otázkami, zda se na činnost ředitele veřejných prodejů, tak jak je upravena ve francouzském obchodním zákoníku, použijí ustanovení směrnice 92/51 a zda se v případě kladné odpovědi na první otázku může hostitelský členský stát odvolávat na odchylku od čl. 4 odst. 1 písm. b) třetího pododstavce směrnice 92/51 upravenou v čl. 4 odst. 1 písm. b) čtvrtém pododstavci první odrážce směrnice 92/51, která stanoví, že hostitelský členský stát si může vyhradit právo volby mezi adaptačním obdobím a zkouškou způsobilosti, pokud jde o povolání, jehož výkon vyžaduje přesnou znalost vnitrostátního práva a u kterého je poskytování právních rad nebo pomoci týkající se vnitrostátního práva důležitým a trvalým rysem odborné činnosti.

Soudní dvůr odpovídá, že pro zodpovězení vznesených otázek je nejdříve zapotřebí zjistit, zda je povolání ředitele veřejných dražeb ve Francii regulovanou činností či nikoli. Pokud by toto povolání bylo regulovanou činností, vztahoval by se na ni první pododstavec čl. 3 písm. a) směrnic 92/51 a 89/48. V opačném případě situaci upravuje ustanovení prvního pododstavce čl. 3 písm. b). Ukáže-li se, že dotčené povolání je v členském státě vzdělání regulovaným povoláním, vyplývá z čl. 3 prvního pododstavce písm. a) dotčených směrnic, že směrnice 89/48 se použije tehdy, pokud jak diplom požadovaný hostitelským členským státem pro přístup k dotčenému povolání, tak diplom žadatele odpovídají definici diplomu uvedené ve směrnici 89/48. Směrnice 92/51 se naproti tomu použije tehdy, pokud alespoň jeden z obou dotčených diplomů je diplomem ve smyslu této směrnice, přičemž na druhý diplom se může vztahovat buď tatáž směrnice, nebo směrnice 89/48. Za účelem určení, zda se v projednávaném případě použije první nebo druhá z těchto směrnic, je třeba zkoumat podmínky výkonu povolání ředitele dobrovolných prodejů, a to jak ve Francii jako v hostitelském členském státě,

tak ve Spojeném království jako v členském státě vzdělání. Dále je zapotřebí posoudit kvalifikaci, na kterou poukazuje žalobce v původním řízení.

Právní úprava podmínek pro výkon povolání ředitele veřejných prodejů se ve Francii a Spojeném království liší. Ve Francii je příslušnými články obchodního zákoníku (code du commerce) a odpovídajícími prováděcími nařízeními pro povolání ředitele veřejných prodejů požadován diplom prokazující ukončené právní vzdělání, a dále vnitrostátní diplom prokazující ukončení vzdělání v oboru dějin umění, užitého umění, archeologie nebo výtvarného umění. Jeden z těchto diplomů musí představovat vysokoškolský titul „licence“ a druhý z nich musí osvědčovat ukončení vzdělání odpovídající alespoň dvěma rokům vysokoškolského vzdělání. K tomuto povolání mají rovněž přístup držitelé osvědčení a diplomů, které jsou výjimečně připuštěny a jejichž seznam je stanoven společnou vyhláškou ministra spravedlnosti a ministra pro vysokoškolské vzdělávání.

Příslušníci jiného členského státu mohou potom povolání ředitele veřejných diplomů vykonávat, pokud úspěšně ukončili středoškolské studium a následné nejméně jednoleté postsekundární studium, které je připravuje k výkonu činnosti ředitele dobrovolných prodejů, včetně případné odborné přípravy, a jsou držiteli diplomů, osvědčení nebo jiných dokladů o dosaženém vzdělání. Pocházejí-li z členského státu, který neupravuje ani přístup k povolání či jeho výkon, ani vzdělání či přípravu vedoucí k výkonu tohoto povolání, musí být držiteli jednoho nebo více diplomů, osvědčení nebo jiných dokladů o dosaženém vzdělání a prokázat, že v tomto členském státě výkon povolání na plný úvazek po dobu alespoň dvou let během předchozích deseti let nebo po odpovídající dobu v případě práce na částečný pracovní úvazek. Tento výkon musí pak být potvrzen příslušným státním orgánem. Pravomoc přezkoumávat žádosti o uznání diplomů osob, které se zamýšlejí usadit ve Francii, má podle francouzského obchodního zákoníku právě CVV. Zkoušce způsobilosti se musí žadatel podrobit v případě, že se jeho vzdělání týká podstatně odlišných oblastí nebo pokud jedna nebo více dotčených odborných činností nejsou v členském státě původu regulovány nebo jsou regulovány podstatně odlišným způsobem.

Ve Spojeném království sice výkon těchto činností podle použitelných právních předpisů nepodléhá žádné podmínce. Do jejich organizace však přinejmenším do určité míry zasahuje Royal Institution of Chartered Surveyors, což by znamenalo, že výkon povolání ředitele veřejných prodejů by bylo možné označit za regulovanou činnost ve smyslu čl. 1 písm. d) druhého pododstavce směrnice 89/48, nebo ve smyslu čl. 1 písm. f) druhého pododstavce směrnice 92/51. Royal Institution of Chartered Surveyors je navíc organizací specificky uznanou ve Spojeném království, pokud jde o výkon povolání znalce v oboru zeměměřičství („chartered surveyor“), není však jisté, že tato organizace je stejným způsobem uznána, pokud jde o povolání ředitele dobrovolných prodejů. Předkládajícímu soudu by případně příslušelo ověřit, zda tomu tak je. Podle údajů svého advokáta však H. Price nikdy nebyl, třebaže se na určitý čas stal čekatelem na členství v Royal Institution of Chartered Surveyors, řádným členem této organizace, neboť neabsolvoval dvouleté čekatelské období následované pohovorem před komisí („Assessment of Professional Competence“ nebo „APC“), požadované pro získání členství. Zároveň je však H. Price držitelem britského diplomu „Bachelor of Arts with second class honours in Fine Arts Valuation“, který Royal Institution of Chartered Surveyors uznáván.

Ze závěrů Soudního dvora vyplývá, že vzhledem ke skutečnosti, že H. Price není členem Royal Institution of Chartered Surveyors, nelze použít ustanovení článku 3 prvního pododstavce písm. a) směrnice 89/48, a to ani v případě kdyby mělo vyjít najevo, že povolání ředitele dobrovolných prodejů je regulovaným povoláním ve Spojeném království ve smyslu právní úpravy přijaté uvedenou organizací[40]. První pododstavec písm. b) zmíněného článku směrnice 89/48 se použije, pokud zkoumané povolání není v členském státě vzdělání regulováno. Tuto skutečnost by měl ověřit předkládající soud.

[40] s odvoláním na rozsudek ze 13. listopadu 2003 Morgenbesser, C-313/01, Recueil, s. I-13467, body 51 a 52, podle kterého skutečnost, že H. Price byl čekatelem na členství v uvedené organizaci nebo že absolvoval část vzdělání nebo přípravy požadované pro to, aby se stal členem této organizace, není dostatečná, aby mu umožnila dovolávat se směrnice 89/48.

Další otázkou, se kterou se musí podle Soudního dvora předkládající soud vypořádat je, zda ve Francii představuje povolání ředitele dobrovolných prodejů takové povolání, jehož výkon vyžaduje přesnou znalost vnitrostátního práva a v němž základní a nezbytný předpoklad tvoří poskytování právních rad nebo právní pomoci týkající se vnitrostátního práva, a to ve smyslu čl. 4 odst. 1 třetího pododstavce směrnice 89/48. Splnění těchto podmínek (tj. přesná znalost vnitrostátního práva a poskytování právních rad nebo právní pomoci týkající se vnitrostátního práva) je nezbytné k tomu, aby se členský stát mohl odchýlit od zásady, že žadatel má možnost volby mezi adaptačním obdobím a zkouškou způsobilosti. Pokud jde o přesnou znalost vnitrostátního práva, konstatuje Soudní dvůr, že vzhledem k požadovanému obsahu vzdělání a odborné přípravy, jehož součástí je rovněž diplom v oboru práva prokazující ukončení minimálně dvouletého studia, lze vycházet z toho, že jeho výkon vyžaduje přesnou znalost vnitrostátního práva ve smyslu čl. 4 odst. 1 třetího pododstavce směrnice 89/48. Podle Soudního dvora potom pro použití tohoto ustanovení není nezbytné, aby dotčená činnost předpokládala poskytování právních rad nebo právní pomoci týkajících se celého vnitrostátního práva; postačí, že se týká specializované oblasti a je základním a nezbytným předpokladem uvedené činnosti. V tomto kontextu je nezbytné vycházet zejména z běžné praxe dotčeného povolání.

Z uvedeného tedy vyplývá, že rozhodnutí CVV v případu H. Price, které po tomto britském občanovi požadovalo složení zkoušky způsobilosti a nedávalo mu na výběr mezi zkouškou způsobilosti a adaptačním obdobím, nebylo v rozporu s ustanoveními příslušných směrnic EHS.

Naformátováno: Odrážky a číslování

4.5.3.6 Rozsudek Guiliano Mauro Imo

V tomto rozsudku[41] z 19. ledna 2006 odpovídá Soudní dvůr na předběžné otázky španělského soudu (Tribunal supremo) vznesené ve věci pana Guiliana Maura Ima, italského občana, který chtěl ve Španělsku vykonávat povolání inženýra pro cesty, kanály a přístavy. Pan Imo je držitelem

[41] Věc C- 330/03

diplomu ze stavebního inženýrství se specializací na hydrauliku, jenž mu byl vydán po ukončení vysokoškolského studia v Itálii a jenž mu v tomto státě přiznává právo vykonávat povolání stavebního inženýra pro hydrauliku. Dne 27. června 1996 tedy podal na španělské ministerstvo pro rozvoj žádost o uznání svého diplomu k tomu, aby mohl získat ve Španělsku přístup k povolání inženýra pro cesty, kanály a přístavy, které je v této zemi regulováno.

Jeho žádost byla dne 4. listopadu 1996 vyřízena kladně, avšak proti rozhodnutí ministerstva pro rozvoj se postavila španělská komora inženýrů pro cesty, kanály a přístavy (Colegio de Ingenieros de Caminos, Canales y Puertos). Jedná se o povinné profesní sdružení, jehož členem musí být každý, kdo hodlá vykonávat ve Španělsku regulované povolání inženýra pro cesty, kanály a přístavy, přičemž toto členství je podmíněno ještě dosaženým vzděláním. Žadatel musí být držitelem španělského diplomu vydaného po ukončení buď zvláštního šestiletého postsekundárního vzdělání, nebo odpovídajícího vzdělání získaného v jiném členském státě a uznaného ministerstvem pro rozvoj.

Toto sdružení tedy podalo proti rozhodnutí ministerstva pro rozvoj žalobu na neplatnost k Audiencia Nacional. Žalobu založilo na konstatování, že existuje podstatný rozdíl mezi povoláním inženýra pro cesty, kanály a přístavy ve Španělsku a povoláním stavebního inženýra pro hydrauliku v Itálii, jak z hlediska obsahu vzdělání, tak z hlediska činností zajišťovaných každým z těchto povolání. Podle španělských právních předpisů totiž povolání inženýra pro cesty, kanály a přístavy zahrnuje velký rozsah takových činností, včetně navrhování a stavby hydraulických zařízení, infrastruktur pozemní, námořní a říční dopravy, ochrany pláží a územního plánování včetně územního plánování měst. Audiencia Nacional zamítl žalobu Komory 1. dubna 1998 zejména z toho důvodu, že diplom stavebního inženýra pro hydrauliku přiznává v Itálii právo přístupu k témuž povolání, jakým je inženýr pro cesty, kanály a přístavy ve Španělsku. Komora proti tomuto rozsudku podala opravný prostředek k Tribunal Supremo, který shledal, že zkoumané typy vzdělání skutečně obsahují značné a podstatné rozdíly, a rozhodnutí učiněné Audiencia

Nacional označil za nesprávné. Také se rozhodl přerušit řízení a obrátit se na Soudní dvůr s následujícími předběžnými otázkami:

„1) Je možné vykládat čl. 3 písm. a) ve spojení s čl. 4 odst. 1 směrnice 89/48 […] tak, že povoluje hostitelskému státu omezené uznávání odborné kvalifikace žadatele, který je držitelem diplomu stavebního inženýra pro hydrauliku (‚ingegnere civile idraulico') (vydaného v Itálii), který si přeje vykonávat toto povolání v jiném členském státě, jehož právní předpisy uznávají povolání inženýra pro cesty, kanály a přístavy (‚ingeniero de caminos, canales y puertos') jako regulované povolání? Vycházíme z předpokladu, že posledně uvedené povolání zahrnuje v hostitelském státě činnosti, které neodpovídají vždy diplomu žadatele, a že vzdělání osvědčené tímto diplomem neobsahuje některé základní oblasti obecně požadované k získání diplomu inženýra pro cesty, kanály a přístavy v hostitelském státě.

2) V případě kladné odpovědi na první otázku, je v souladu s články 39 ES a 43 ES omezení práva žadatelů, kteří hodlají vykonávat povolání jako osoby samostatně výdělečně činné nebo jako zaměstnanci v jiném členském státě, než je stát, kde získali svou odbornou kvalifikaci, do té míry, že může hostitelský členský stát vyloučit prostřednictvím své vnitrostátní právní úpravy omezené uznání odborné kvalifikace, znamená-li takové rozhodnutí, které je v zásadě v souladu s článkem 4 směrnice 89/48 […], že výkon povolání je podmíněn nepřiměřenými dodatečnými požadavky?"

V odpovědi na první otázku se Soudní dvůr podrobně zabývá zněním relevantních ustanovení směrnice 89/48, jejím systémem a obecnou strukturou a rovněž cíli, které tato směrnice sleduje. Závěrem konstatuje, že směrnice 89/48 nebrání tomu, aby v případě, že držitel diplomu získaného v některém členském státě podal žádost o povolení přístupu k regulovanému povolání v jiném členském státě, orgány posledně uvedeného státu vyhověly částečně této žádosti, pokud to držitel diplomu požaduje, tak, že omezí rozsah povolení

pouze na činnosti, ke kterým umožňuje uvedený diplom přístup v členském státě, ve kterém byl získán.

Pokud jde o druhou otázku, tedy o to, zda články 39 a 43 Smlouvy o ES mohou bránit tomu, aby hostitelský členský stát vyloučil možnost částečného přístupu k regulovanému povolání. Soudní dvůr se odvolává na ustálenou judikaturu, podle které mohou být vnitrostátní opatření, která mohou omezovat nebo ztěžovat výkon základních svobod zaručených Smlouvou o ES, odůvodněna pouze v případě, že splňují čtyři podmínky: použijí se nediskriminačním způsobem, reagují na naléhavé důvody obecného zájmu, jsou způsobilá k zajištění dosažení cíle, který sledují, a nepřekračují meze toho, co je k dosažení tohoto cíle nezbytné. Po přezkoumání těchto podmínek potom Soudní dvůr konstatuje, že články 39 a 43 Smlouvy o ES nebrání tomu, aby členský stát neposkytl částečný přístup k povolání, pokud mohou být mezery, které obsahuje vzdělání dotyčné osoby vzhledem ke vzdělání požadovanému v hostitelském členském státě, účinně vyplněny použitím vyrovnávacích opatření upravených v čl. 4 odst. 1 směrnice 89/48, tedy prokázáním odborné praxe či absolvováním určitého adaptačního období. Zmíněné články Smlouvy o ES naopak nedovolují, aby členský stát neposkytl tento částečný přístup v případě, že to dotyčná osoba požaduje a jsou-li rozdíly mezi oblastmi činností tak značné, že by bylo ve skutečnosti nutné získat úplné vzdělání, ledaže by bylo odmítnutí tohoto částečného přístupu odůvodněno naléhavými důvody obecného zájmu, které jsou způsobilé k zajištění dosažení cíle, který sledují, a které nepřekračují meze toho, co je k dosažení tohoto cíle nezbytné.

Naformátováno: Odrážky a číslování

4.5.3.7 Rozsudek Komise versus Itálie

U tohoto rozsudku[42] ze dne 12. května 2005 se nejedná o řízení o předběžné otázce, se kterým jsme se setkávali až doposud, nýbrž o žalobu na neplatnost. Na straně žalované je Italská republika, kterou žaluje Komise Evropských společenství. Ta se domáhá, aby Soudní dvůr určil, že Italská republika nesplnila své povinnosti vyplývající z článku 39 Smlouvy o ES a

[42] Věc C-278/03

článku 3 nařízení č. 1612/68 o volném pohybu pracovníků uvnitř Společenství, neboť pro účely účasti státních příslušníků ve výběrových řízeních na přijetí pedagogického personálu do zaměstnání ve veřejných italských školách nezohlednila profesní zkušenost získanou státními příslušníky Společenství ve veřejné službě jiného členského státu.

Podle čl. 39 odst. 1 Smlouvy o ES je totiž volný pohyb pracovníků ve Společenství zajištěn. Druhý odstavec téže Smlouvy navíc stanoví, že volný pohyb zahrnuje odstranění jakékoli diskriminace mezi pracovníky členských států na základě státní příslušnosti, odměny za práci a jiných pracovních podmínek. Tyto zásady přístupu k zaměstnání jsou dále rozvedeny v článku 3 nařízení č. 1612/68, jež stanoví, že v rámci tohoto nařízení se nepoužijí takové „právní a správní předpisy ani správní postupy členského státu, které omezují poptávku po zaměstnání nebo jeho nabídku, přístup k zaměstnání a jeho výkon cizími státními příslušníky nebo je podmiňují požadavky, které neplatí pro vlastní státní příslušníky, a které, ačkoli se používají bez ohledu na státní příslušnost, mají za výlučný nebo hlavní cíl nebo účel znemožnit státním příslušníkům jiných členských států přístup k nabízenému zaměstnání“.

Protože Komise byla několika státními příslušníky Společenství upozorněna na problémy italských výběrových řízení při přijímání pedagogického personálu do zaměstnání ve veřejných italských školách, tj. zejména na nezohlednění profesních zkušeností kandidátů získaných v jiných členských státech, zaslala dne 24. listopadu 1999 Italské republice výzvu, aby předložila k této situaci své stanovisko. Italské orgány nejprve svoji povinnost zohlednit profesní zkušenost získanou mimo Itálii popíraly tvrzením, že s ohledem na pravidla a vlastnosti každého národního systému školství je nezbytné, aby uvedená zkušenost byla získána u instituce spadající do italského systému školství a dovolávaly se harmonizace kritérií, jež by následně byla použitelná v každém členském státě.

Dne 6. dubna 2001 zaslala Komise do Itálie další dopis, který italské orgány upozornil na povinnosti vyplývající z článku 39 Smlouvy o ES a článku 3 nařízení č. 1612/68, tak jak jsou vykládány Soudním dvorem. Italská vláda uznala, že stanovisko ministerstva národního vzdělávání k tomuto případu se

zdá být v rozporu s ustanoveními vnitrostátní právní úpravy, která rovněž stanoví povinnost zohlednit kvalifikace a zkušenost získané ve veřejné službě jiných členských států, avšak dodala, že uznání zkušenosti a počtu odsloužených let získaných státními příslušníky mimo Itálii působí určité potíže, neboť zmíněné ministerstvo dosud neprovedlo postup stanovený vnitrostátní právní úpravou a neodevzdalo předsednictví Rady ministrů dokumenty nezbytné pro přijetí nařízení, které stanovuje ekvivalent diplomů, osvědčení o praxi a kvalifikací získaných v jiných členských státech. Jedná se tedy sice o nedodržení povinností ze strany ministerstva národního vzdělávání, avšak toto nedodržení povinností vede pouze k porušení vnitrostátního práva, neboť vnitrostátní právní úprava sama o sobě je v souladu s právem Společenství.

Protože však Komise měla za to, že za těchto okolností nesplnění povinnosti trvá, neboť nebyla přijata všechna opatření za účelem skutečného splnění povinnosti italských orgánů zohlednit zkušenost a počet odsloužených let získaných státními příslušníky Společenství ve výukových činnostech, které jsou vykonávány mimo Itálii, vydala dne 26. června 2002 odůvodněné stanovisko a vyzvala Italskou republiku k přijetí opatření nezbytných k tomu, aby vyhověla tomuto stanovisku ve lhůtě dvou měsíců od jeho oznámení. Vzhledem k tomu, že Komise na toto stanovisko neobdržela žádnou odpověď, rozhodla se na Italskou republiku podat žalobu k Soudnímu dvoru.

Italská vláda ve své žalobní odpovědi popírá opodstatněnost vytýkaného nesplnění povinnosti s tvrzením, že jak právní předpisy, tak postup italských orgánů jsou v souladu s požadavky Společenství. Pokud jde o oblast školství, vysvětluje, že přijímání učitelů do zaměstnání se provádí v Itálii třemi různými způsoby, a sice pro 50 % volných pracovních míst za školní rok prostřednictvím výběrových řízení na základě diplomů a testů a pro 50 % zbývajících pracovních míst prostřednictvím stálých seznamů vhodných kandidátů, které obsahují jména učitelů způsobilých k zastupování a jsou využívány i k obsazení dočasně volných pracovních míst.

Podle italské vlády potom mezi italskými státními příslušníky a státními příslušníky jiných členských států nedochází k žádné diskriminaci, neboť v případě výběrového řízení na základě diplomů a testů, nehraje v rámci

přijímání do zaměstnání profesní zkušenost žádnou roli, a v případě týkajícím se nahrazování nebo zastupování existuje ministerské nařízení, které výslovně stanoví přidělení určitého počtu bodů, jež odpovídají výukovým činnostem vykonávaným ve školách nebo univerzitních institutech jiných členských států. Co se týče přijímání na základě stálých seznamů vhodných kandidátů, italská vláda nepopírá, že existuje odlišné zacházení podle toho, jestli byly dotčené výukové činnosti prováděny v Itálii nebo v jiných členských státech, avšak tvrdí, že takové odlišné zacházení je odůvodněno odlišnostmi výuky v zahraničí.

Soudní dvůr zcela odmítá argument italské vlády, podle kterého nelze Italské republice vytýkat žádné porušení práva Společenství, neboť její právní předpisy jsou v souladu s právem Společenství. Nesplnění povinnosti totiž může vyplývat z existence správního postupu, který porušuje právo Společenství, i když použitelná vnitrostátní právní úprava je sama o sobě v souladu s tímto právem. V případě přijímání pedagogického personálu do zaměstnání na základě stálých seznamů vhodných kandidátů totiž italská vláda ve své obraně uznala, že se státními příslušníky Společenství bylo zacházeno různým způsobem podle toho, zda byla jejich profesní zkušenost získána na vnitrostátním území nebo v jiných členských státech. Soudní dvůr dodává, že z jeho judikatury vyplývá, že absolutní odmítnutí zohlednění zkušenosti získané výkonem výukových činností v jiných členských státech, na základě existence rozdílů mezi výukovými programy uvedených států, nemůže být odůvodněno. Soudní dvůr také důkladně prozkoumal italské texty týkající se sestavování zvláštních seznamů kandidátů pro dočasně udělovaná místa učitelů a shledal, že profesní zkušenost získaná v zahraničí je sice zohledněna, ale je ohodnocena jiným způsobem než zkušenost získaná v Itálii.

Vzhledem k těmto okolnostem Soudní dvůr konstatuje, že Italská republika nesplnila své povinnosti vyplývající z článku 39 Smlouvy o ES a článku 3 odst. 1 nařízení č. 1612/68, neboť pro účely účasti státních příslušníků Společenství ve výběrových řízeních na přijetí pedagogického personálu do zaměstnání ve veřejných italských školách nezohlednila nebo nezohlednila stejným způsobem profesní zkušenost získanou těmito kandidáty v jiných členských státech.

Naformátováno: Odrážky a číslování

5 ZÁVĚREM

5.1 Shrnutí

Za dobu existence Evropských společenství se problematika překážek volného pohybu pracovníků neustále rozšiřovala a prohlubovala. V souvislosti s postupným zaváděním čtyř svobod, nejprve společného a posléze jednotného vnitřního trhu, se rozsudky s touto tematikou objevovaly čím dál častěji a vzhledem k postupnému rozšiřování členské základny lze tuto tendenci očekávat i v budoucnu.

Cílem této práce nebylo přinést úplný přehled rozsudků s touto tematikou, ale pokusit se vybrat a přiblížit ty nejdůležitější a nejzajímavější. Ukázalo se, že bude zapotřebí celou problematiku volného pohybu pracovníků rozdělit do několika kategorií a ke každé z nich vybrat pokud možno co nejzajímavější rozsudky. Toto rozdělení bylo provedeno podle druhů překážek, se kterými se pracovníci při svém pohybu v rámci Společenství mohou setkat. Hledisko zajímavosti rozsudků potom bylo do určité míry subjektivní s přihlédnutím k četnosti jejich výskytu v dostupné česky psané odborné literatuře.

Pro ilustraci překážek vyplývajících ze samotné definice pracovníka je zde uveden rozsudek Hoekstra, rozsudek Levin, rozsudek Walrave a Koch, a konečně rozsudek Ninni-Orasche. Rozsudek Casagrande ukazuje na překážky týkající se rodinných příslušníků pracovníka. Další oblast tvoří překážky vyplývající z omezení uvedených ve Smlouvě o ES – setkáme se s omezením z důvodu neznalosti jazyka hostitelské země (rozsudek Groenen), z důvodu veřejného pořádku (rozsudek Van Duyn) a z důvodu zaměstnání ve veřejné službě (rozsudek Lawrie-Blum). Překážky plynoucí ze sociálního zabezpečení a zdanění jsou přiblíženy rozsudkem Patteri.

Největší prostor je věnován problematice vzájemného uznávání diplomů a kvalifikací – v této kapitole je uvedeno celkem sedm rozsudků. Ve většině případů tu Soudní dvůr rozhodl ve prospěch pracovníka – ať už to byly rozsudky Aslanidou a Peros, jež se týkaly nároků na uznávání kvalifikace v případě, že v členském státě nebyla dosud provedena směrnice 92/51/EHS, resp. směrnice 89/48/EHS, nebo rozsudky ve věci španělské restaurátorky Fernandez de Bobadilla, fotbalového trenéra Georga Heylense, italského inženýra Giuliana Maura Ima či státních příslušníků Společenství, jejichž práva hájila Komise ve sporu proti Italské republice ohledně uznávání profesních zkušeností nabytých mimo italské území při přijímání na místa učitelů ve veřejných italských školách.

Naformátováno: Odrážky a číslování

5.2 Výhled do budoucnosti[43]

A jak bude volný pohyb pracovníků a vzájemné uznávání kvalifikací vypadat v Evropské unii v budoucnosti?

Poslední velké rozšíření v květnu roku 2004 znamenalo příchod deseti nových členských států, a tedy ohromného množství potenciálních pracovníků. Většina zemí z dosavadní patnáctky se zalekla možných negativních dopadů na svůj pracovní trh (především možného zvýšení nezaměstnanosti kvůli pracovníkům z nových členských států, kteří by byli ochotni pracovat za nižší mzdu než tuzemci, tzv. fenomén polského instalatéra) a rozhodla se zavést několikaletá přechodná období, během kterých je volný pohyb pracovníků značně omezen. Jednou z výjimek byly Velké Británie a Irská republika, jež svůj trh plně otevřely, avšak velký a především neočekávaný počet přišedších pracovníků je vede k rozhodnutí, že při příštím rozšiřování, tj. v lednu roku 2007, kdy mají do Evropské unie vstoupit Rumunsko a Bulharsko, tuto situaci změní a určitá přechodná období zavedou. Stejně se pravděpodobně zachová i

[43] Tato část je zpracována na základě informací uvedených na internetových stránkách www.europass.cz a www.euroskop.cz

většina ostatních členů včetně nové desítky naposledy přistoupených členských států.

V důsledku zavedení přechodných období sice dojde k určitému oddálení problému s volným pohybem pracovníků a především vzájemného uznávání diplomů a kvalifikací, avšak nikoli k jeho vyřešení. Je ovšem pravdou že během takto získaného času bude možné připravit a postupně zavést nástroje, které by měly tuto problematiku do určité míry řešit a zjednodušit ji. Cílem stále se rozšiřující Evropské unie není sjednotit systémy odborného vzdělávání, které existují v jednotlivých členských státech. Tyto systémy jsou naopak uznávány a chápány jako součást národní identity a kultury jednotlivých zemí a jsou plně v kompetenci vlád členských zemí EU. Měla by však existovat možnost je vzájemně srovnávat a oceňovat podle obsahu, proto by poskytované kvalifikace měly být co možná nejprůhlednější. Transparentnost umožňuje lepší porozumění a chápání kvalifikací i kompetencí na trhu práce, její nedostatek naopak znamená překážku volného pohybu osob a omezení flexibility trhu práce v Evropské Unii.

V době konání konference v Lisabonu v dubnu roku 2000 zesílil důraz na tuto problematiku natolik, že byla transparentnost kvalifikací označena za jednu z hlavních podmínek úspěšné tvorby tzv. evropského prostoru kvalifikací. Zároveň byla uznána jako nutná podmínka shody mezi systémy odborného vzdělávání a rostoucími nároky společnosti na kvalitu zaměstnání a celoživotního vzdělávání. V prosinci roku 2000 byl Evropskou radou na summitu EU v Nice schválen tzv. Akční plán mobility. Následovala celá řada kroků, jež vyvrcholily Kodaňskou deklarací roku 2002, ve které bylo za účelem zvýšení transparentnosti v odborném vzdělávání a přípravě zdůrazněno využití informačních nástrojů a sítí. Byla vyjádřena podpora integraci již existujících nástrojů (evropský životopis, dodatky certifikátů a diplomů, evropské jazykové portfolio a Europass-Training) do jediného rámce, kterým se stal tzv. Europass.

Naformátováno: Odrážky a číslování

5.2.1 EUROPASS

Europass byl zaveden na přelomu ledna a února 2005 Lucemburským předsednictvím a generálním ředitelstvím Evropské komise pro vzdělávání a kulturu. Je prvním evropských souborným dokladem o vzdělání a pracovních zkušenostech občanů EU. Jeho cílem je zprůhlednit kvalifikace a kompetence svého držitele, a tak zlepšit nejen profesní ale i studijní mobilitu na evropském trhu práce. Díky Europassu je usnadněna komunikace nejen mezi zaměstnavateli a uchazeči o práci, mezi studenty a vzdělávacími institucemi, ale rovněž mezi občany a sociálními partnery na národní i nadnárodní úrovni na území celé Evropské unie.

Europass není cestovním dokladem, jeho užívání není povinné, ale dobrovolné – každý občan má možnost tohoto dokumentu využít. Europass tvoří celkem pět dokumentů: Europass – životopis, Europass – jazykový pas, Europass – mobilita, Europass – dodatek k diplomu a konečně Europass – dodatek k osvědčení. Nejdůležitější částí Europassu je životopis, ke ktrému se váží ostatní dokumenty. Ty ovšem nejsou povinné a záleží na rozhodnutí a situaci každého občana, jaké z nich si pořídí. S Europassem se vedle členských zemí Evropské unie můžeme setkat rovněž v zemích ESVO/EHP, které nejsou členy Společenství – tedy ve Švýcarsku, Norsku, Lichtenštejnsku a na Islandu, a v zemích ucházejících se o členství v EU – Bulharsku a Rumunsku. Europass si mohou pořídit také příslušníci třetích zemí, kteří mají bydliště na území EU.

Díky Eropassu by tedy v budoucnosti mělo být dosaženo takového stavu, kdy by každý pracovník měl standardizovaný přehled svého dosaženého vzdělání a veškerých dosavadních pracovních zkušeností a zaměstnavatelé i další organizace (například instituce sociálního zabezpečení) by mohli snadno zjistit, zda informace obsažené v Europassu plně odpovídají vzneseným požadavkům.

Naformátováno: Odrážky a číslování

6 POUŽITÁ LITERATURA A DALŠÍ PRAMENY

TICHÝ, L., ARNOLD, R., SVOBODA, P., ZEMÁNEK, J., KRÁL, R. 1999. Evropské právo. Praha: C.H. Beck

TÝČ, V. 2002. Základy práva Evropské unie pro ekonomy. Praha: Linde

TICHÝ, L. a kol. 2002. Dokumenty ke studiu evropského práva. Praha: Linde

PÍTROVÁ, L, POMAHAČ, R. 2000. Průvodce judikaturou evropského soudního dvora, 1. díl. Praha: Linde

PÍTROVÁ, L, POMAHAČ, R. 2001. Průvodce judikaturou evropského soudního dvora, 2. díl. Praha: Linde

PÍTROVÁ, L, POMAHAČ, R. 2005. Průvodce judikaturou evropského soudního dvora, 3. díl. Praha: Linde

PÍTROVÁ, L, POMAHAČ, R. 2006. Průvodce judikaturou evropského soudního dvora, 4. díl. Praha: Linde

Směrnice a nařízení

Směrnice 68/360/EHS ze dne 15. října 1968 o odstranění omezení pohybu a pobytu pracovníků členských států a jejich rodinných příslušníků uvnitř Společenství

Nařízení č. 1612/68/EHS ze dne 15. října 1968 o volném pohybu pracovníků uvnitř Společenství

Nařízení č. 1251/70/EHS ze dne 29. června 1970 o právu pracovníků zůstat na území členského státu po skončení zaměstnání v tomto státě

Směrnice 64/221/EHS ze dne 25. února 1964 o koordinaci zvláštních opatření týkajících se pohybu a pobytu cizích státních příslušníků, která byla přijata z důvodu veřejného pořádku, veřejné bezpečnosti nebo ochrany zdraví

Směrnice 89/48/EHS ze dne 21. prosince roku 1988 o obecném systému pro uznávání vysokoškolských diplomů vydaných po ukončení nejméně tříletého odborného vzdělání a přípravy

Směrnice 92/51/EHS ze dne 18. června 1992 o druhém obecném systému o uznávání odborného vzdělávání a přípravy, kterou se doplňuje směrnice 89/48/EHS

Směrnice 1999/42/ES ze dne 7. června 1999, kterou se zavádí postup pro uznávání dokladů o dosažené kvalifikaci pro profesní činnosti upravené směrnicemi o liberalizaci a o přechodných opatřeních a kterou se doplňuje obecný systém uznávání dokladů o dosažené kvalifikaci

Rozsudky ESD

Věc C-379/87

Věc 242/83

Věc 142/2004

Věc 141/2004

Věc 234/97

Věc 222/86

Věc C-149/05

Věc C- 330/03

Věc C-278/03

Internetové portály

http://eur-lex.europa.eu

http://curia.europa.eu

http://isap.vlada.cz

www.europass.cz

http://www.msmt.cz

www.euroskop.cz